

-HERBERK-

útulná poezie

NO 3

OBSAH

EDITORIAL HERBERKU NO 3	3
VÝTVARNÝ DOPROVOD HERBERKU NO 3.	4
Martina Blažeková	5
Jakub Grombíř	8
Memfer	10
Milan Libiger	13
LUŽICKOSRBSKÝ BLOK	19
Milan Hrabal	19
Kerstin Mlynkec	21
Jaroslav Kovanda P. S.	27
Pavel Šuráň	30
Miky Marusjak	33
Petr Pustoryj	37
Zdeněk Volf	43
Jaroslav Kovanda	47
Jaroslav Kovanda NEZNÁMÝ VLADIMOV.	51
František Horka HLADÍ MNE JAKO DÁVNO ZTRACENÁ DLAŇ	54
Ilse Ringler-Kellner	55
Patricia Adamski	60
Tomáš Lotocki SVĚT ZVÍŘAT JAROSLAVA HAŠKA	70
Jaroslav Hašek	71
Tomáš Lotocki	75
Vojtěch Bárta HAŠEK A JEHO ŠVEJK NA PLÁTNĚ A NA JEVIŠTI	79
Leopold F. Němec	81

EDITORIAL HERBERKU NO 3

HERBERK OPOŽDĚNÝ

Ladislav Quis ve své půvabné knížce Vzpomínky na starou Prahu popisuje rozhovor, který kdysi vedl v hostinci U Ježíšků s Janem Nerudou. Ptal se ho, na čem právě pracuje, a Neruda začal jmenovat fejetony, povídky i historické studie. „Poezie žádná?“ zeptal se Quis. „To už se pro staré pány nehodí, aby psali básničky,“ odpověděl s úsměvem Neruda, kterému tehdy bylo okolo čtyřicítky. Ostatně Edgar Degas prý řekl, že v pětadvaceti má talent kdekdo, ale mít talent v padesáti, to už je něco. Snad i to je důvod, proč se toto číslo Herberku rodilo tak ztuha. Jaksi nás to podivné letošní jaro, v němž se střídaly povodně, mrazíky, úmorná vedra i politické skandály, zdrblo. Poznáte to ostatně i ze skeptického tónu, který prochází napříč jednotlivými poetikami tohoto čísla.

Naštěstí nám pomohli přátelé, které pořád ještě máme. Nejen na Moravě, protože naše útulna poezie (nikoli „útulná poezie“, jak se v jedné internetové diskusi kdosi domníval, v duchu současné módy pohoršovat se pro jistotu i nad tím, co jsem nepochopil) je otevřena všem lidem dobré vůle bez ohledu na regionální původ. Přinášíme vám tedy ukázky současné slovenské poezie i malou ochutnávku z tvorby Lužických Srbů, kteří také byli kdysi součástí našeho státu. Stejně jako k jeho dějinám patří německá menšina, z níž pochází pozoruhodná básnířka vinorodé jižní Moravy Ilse Ringler-Kellnerová.

Jednu událost letošního jara jsme nemohli opomenout: před sto třiceti lety se narodil Jaroslav Hašek, bez něhož by česká literatura (tedy i psaní nás z Herberku) nejspíš vypadala jinak. Oslavy měly lehký podtón trapnosti, jako vždy, když se oficiální kruhy snaží přitřít k něčemu, co se oficiálně ve své podstatě vzpírá. Přišli jsem tedy také se svojí troškou do mlýna a v tomto čísle si můžete přečíst o divadelních adaptacích Švejka i o Haškově v mnoha ohledech průkopnickém působení v časopise Svět zvířat.

Jinak se ale má Herberk k světu. Četli jsme v dubnu společně ve zlínské knihovně, po prázdninách budeme číst v dalším chrámu Múz, olomoucké hospodě Ponorka. Jaroslav Kovanda vydal novou sbírku, jmenuje se Jákobův dvoják. Zkrátka, leckoho občas na cestě přepadne únava. Právě proto je tu Herberk. Občas v něm sice nebývá úplně vzorně naklizen, ale máme se tu rádi. Jak říkal Josef Štefan Kubín: „Přijďte pobejt!“

JAKUB GROMBÍŘ

VÝTVARNÝ DOPROVOD HERBERKU NO 3

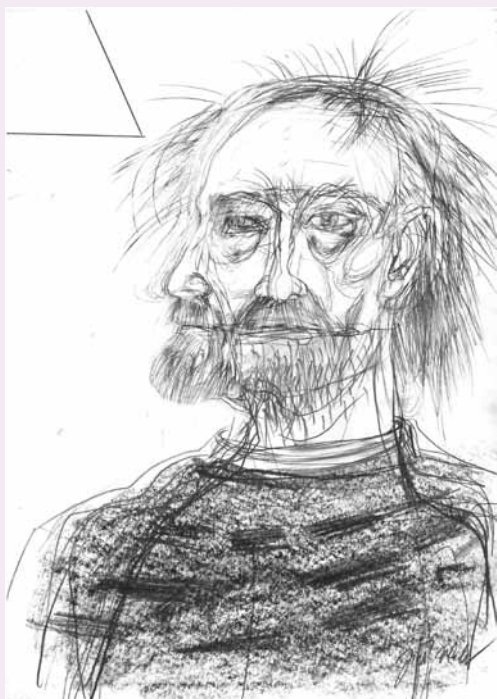
Je možná málo sochařů jako Jiří VLACH (narozen 1946 v Žarošicích), kteří se tak vydatně zabývají kresbou. A převážně tužkou a na papír, a i v posteli, jak mně nedávno říkal. JV absolvoval na hradištské umprumce na keramickém oboru, v letech 1965 až 1972 pak studoval na Vysoké škole

uměleckoprůmyslové u sochaře J. Kavana.

Jiří Vlach se zabývá především medailérstvím a kromě menších plastik odlévaných do bronzu, má i řadu velkých realizací. Některých šťastných, některých méně: viz například reliéf stroje před zlínskou 21. budovou, který byl po miliardové rekonstrukci této správní budovy bývalého Baťova koncernu zaměněn za nic a vše říkající číslovku 21.

Kromě dlouholeté pedagogické činnosti a pořádání sochařsko medailérských sympozií v Uherském Hradišti je JV ještě vášnivým sběratelem kde čeho, například reostatů. Ale jak už bylo řečeno shora, je hlavně vášnivý kreslíř: přesný až minuciózní, a přitom razantní, kreslíř fantaskních figur i zvířeny (i jejich skrytých příběhů), autor kreseb plných ironie a sarkasmu – čili autor velice současný.

-JK-

Martina Blažeková

• • •

Roztroušení ptáků vnitřní
také řeky,
sklony zad a zábradlí.

Lod' sklízí vodu,
houpe kosou na přídi
a vlevo je osten bójí.

Večer z obrazu zahučí
v potrubí jak v útesu,
jelen zvedne paroží
a odkráčí vstříc lesu.

• • •

Tajomné preryvy lesa,
kde vstup svetla strieda tieň
kde riedi hustotu stromu.
Tu oko dravca sledí výšku
a dole tmu.

Okolie do modra,
nasekať drevo,
vstúpiť do ohrady.

Všetko, silueta na konári, jedna z pohnutých vetví. Zob a zober, chyt' a zatlač – belobu kosti. Preber zrno, oko, sluch, a pazúry posledných dní nech olúpu kmene. Zatlač si oči a v tomto konci sleduj oranžové dráhy, paralelné s korunou. Jedz.

• • •

Cizelovanie vlákien
Sprievodca vonkajším svetom
Viesť ruku pred hranicou –
a kôru a koreň a list
V nich.

RUKY

Umyla som okno v izbe a
zavrela ho.
Cez –
sklenené lúky
zelené trávy
tiché zvony.
Hore kopec
po úbočí a
trocha lesa na okraji.

V obraze kvitne
ďalší obraz.

Opojne.
Napi sa vody
ako pijú holuby,
ako večne smädná
tvár matky a jej
matky.

Som dcéra matky,
áno, tej
s rukou pod pílou,
od lakťa nižšie sekera
a tiché striebro.

Rozpínanie úponov,
(zámlka),
len nie rám.

Dnes ráno sen odchádzal dlho.
Ešte aj teraz
(okolo dňa)
koluje v žilách
záloha vody v záhonoch.
Som matka dcéry
a jej matky,
v sklenenej lúke
kopec hore.

PAMĚŤ

Oko je nahé první.
Světlé, měkké a rozpité v šířce
vsakuje do žil
jistá znamení.

Pod povrchem praská svět –
stromů, nohou a okolí,
bez zvuků a dosahů hebkosti.
Pod sklem,
čočka hladce cvaká,
odplavuje povrchová zranění.
Je vně, ve mně i vevnitř,
blýská pod blízkostí,
do které sáhne
jako do hluboké studny
a vyloví.

Tiché křoví, jež občas zaprská,
však nehlučně,
pod statikou výboje.
Ve své nevinnosti
hladce vpíjí
i papír
i škrty
i zlomy.
Nic neunikne.

SUCHÁ ČASŤ

Jablká na stromoch, v záhradách v zemi.
Klas nechodí,
smiešne ťapká
v starobe
ako časť rodiny,
tápe v pamäti.
Zrná v poliach, pri ceste dravce –
na koncoch konárov čakajú na koniec
úbohých mršín.
Zvlnené plochy škrupín,
stromy vyziabnuté, tie tenšie.
A ty si tu,
koreň v rozrytej zemi, suchá časť.

MARTINA BLAŽEKOVÁ (nar. 1982 v Bratislavě) vystudovala tvůrčí psaní a redakční práci na Literární akademii Josefa Škvoreckého v Praze. Básně publikovala v revui *Rukopis*, v *Hostu*, v *A tempo revui*, v *Souvislostech* a v *A2*, kde se představila také povídkou *R*. Tři její básně byly přeloženy do italštiny pro časopis *Poesia* v rámci antologie *Sei poeti cechi*. Autorsky se podílela na divadelní hře *Sluší?*, uvedené v divadle *Viola* a v kavárně *Potrvá*.

BÝVALÝ BUBLIFUK

Už je to dávno
Kdy vzduch byl jako z hélia
Pouštíval jsem do něj
Mýdlové bubliny slov
A chechtal se tomu
Jak se ve slunci třpytí

Ted' už mě ty bubliny
Přerostly jak Otesánci
A můžu jen čekat
Kdy si mě dají k večeri

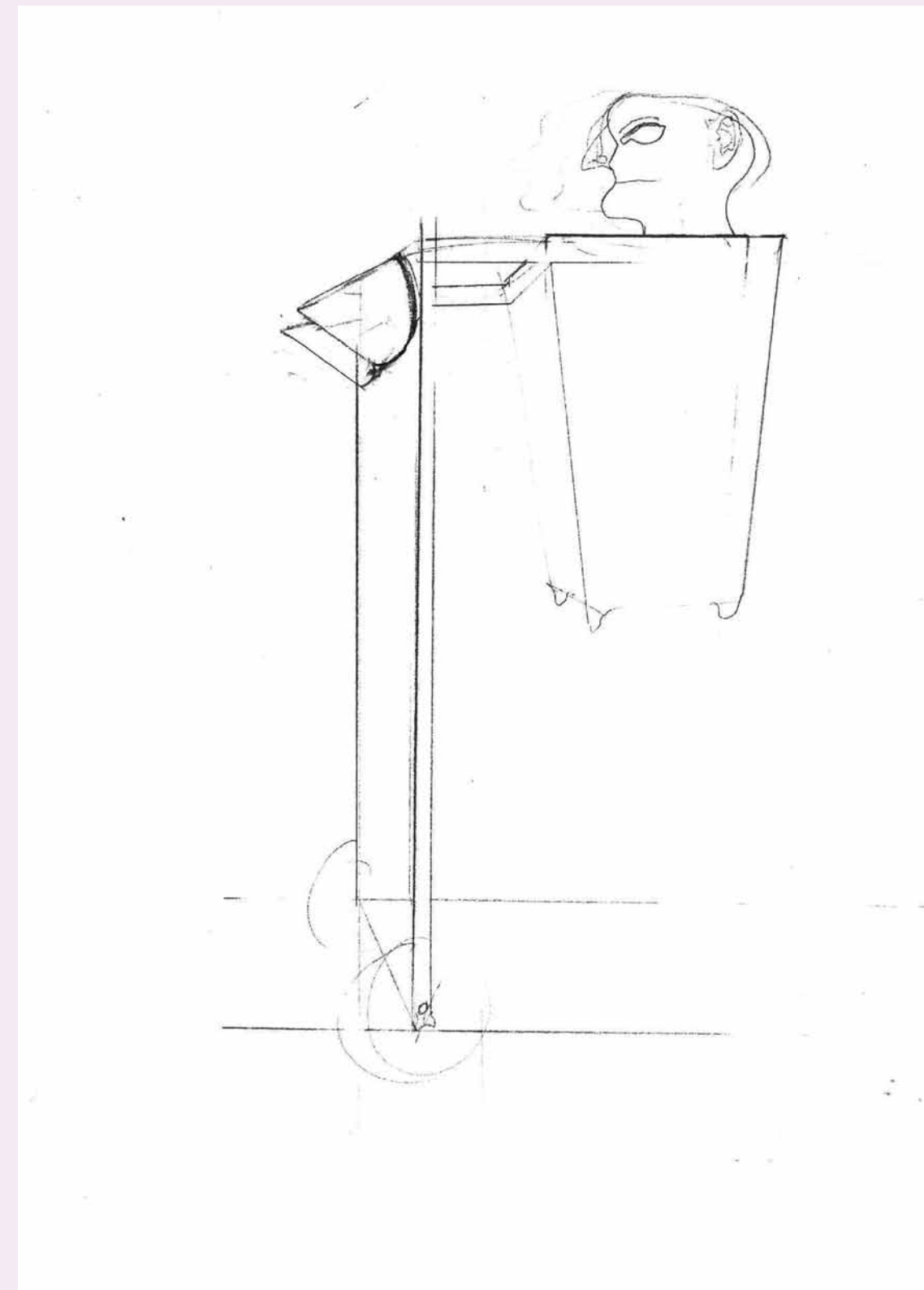
CELOZÁVODNÍ DOVOLENÁ

Na nebi čáry od letadel jako perlinka
Pod stromy dlažba lepkavá od mšic
Na řece béžový šlem léta
Mladí stehlíci se učí lítat
Vzdálená vůně svářeček
A juky bílé při cestě
Padesátosum centimetrů
Tři kila šedesát
Zakřičí kdosi napříč ulicí
Traktor Pujman Pluto
I ženská s prsama
Že se až brizolit opotil

NÁDRAŽNÍ ULICE

Nakysle cítit pot
Svíravost mulčovací kůry
Elegantní vůně levandule
Pokušitelský dým z táboráků

Léto se předvádí
Na rozdíl od nás bezstarostné
Ví že muselo přijít
A že bude muset odejít

PUKNUTÁ OPTIKA

v spomienkach vidí čo by nechcela
mrzí ho tá optika
bože ako riskovali prechod cez rybník
trocha to aj puklo

čo by robil keby ju ľadová voda vzala

sú ženy ktoré rady dostávajú kvety
a ženy ktoré o tom nehovoria
meditovať nemohol ani chvíľu
kúsalo ho ja

FARNOSŤ ŠEDIVÁ

komáre opisujú krivky nad metličkou
za sieťkou sa stmieva
čím viac meškáš tým viac mesiáš
dejiny dňa privrie medzi prievan

v horúčave bolo lepšie
podobáť sa stene

PAVUČINA 2

kamarát to nazval Zjav
roztavená gondoliéra kam ukladal vône
jednu po druhej
vybuchla a v izbe visia vlákna

dve obhorené postavy na vyhliadkovej plavbe
zakryla temná pavučina

raz v noci cítil zemetrasenie
no ráno o ňom nečítal
o tomto mal dôkaz
vyfotografoval ho z viacerých strán
a nazval na počesť svinstva

lóže, ktorá ťahala za špagát

ZADANÝ / ŽIADANÝ

šiel na most a premýšľal o tamtej

minule z autobusu videl dúhu
nikto ju nevnímal
len on a jedno dievča
ten výraz nachádzal aj na iných tvárach
v iných súvislostiach

oslobod' sa! znelo heslo spod mosta
/žltou farbou RAP v podchode u kamoša/
musel si zložiť náhrdelník
nezaspal by

morálku dokáže vypnúť kus magnetu, písali

ZABITÁ SYNCHRONICITA

priplával k dvom chlapcom
ich slová rezonovali
s knihou, ktorú prekladal

na hladinu dopadali kvapky dažďa

oni na brehu on vo vode
nato k nim priplávalo dievča
ako taký delfín

pýtala sa žartom na vesmírne zákony
opakoval si jej adresu celú cestu na bicykli
nakoniec mu neodpísala

KACÍR 30x EXTRAKT

spojenci masky v systéme storočí
bezradne prežili trúfalé včely
posol mutácií schytil klbko kníh
viditeľných premietaním

nemohol som nájsť vo výklade kvapky

vystúpiť tak na most hore plutvami
koľko Alíc?
všetky

2C-POETRY

vidieť poéziu v tme medzi ohňami
zeme a nespočítateľnej Oblohy

počuť poéziu v zmesi jazykov
dúhovej rodiny nástrojov Hudby

cítiť poéziu sám v svojom stane
zakuklený v bunke lesa: ja sme My

/nejsi moje máma a já tvá babička
povedal vlk a schrúmal Durman/

ZÚČASTNIŤ SA, VYHRAŤ SA

začali typickým predstavovaním, predstavil sa ako Zoltán. zdržali sa pri päťdesiatnikovi z fakulty, ktorý sa chválil novými počítačmi a rýchlou sieťou. Zolo si rýpol, čo mu päťdesiatnik hneď oplatil poznámkou, že ročná vojenská služba bola už len dovolenka. anketa sa pomaly začala rozbiehať. v akom čase zvyčajne pozeráte televíziu, akú stanicu a aký typ programu? Zolo povedal pravdu – k telke sa dostane po deviatej a často pri nej zaspí. zobudí sa uprostred noci, dezorientovaný, že niekoho zabil. vtedy ide ako sporiadaný divák spať do postele, nože nechá v kuchyni. tým si Zolo hneď získal sympatie. imponoval mu hlavne jemný úsmev učiteľky z gymnázia so záujmom o literatúru a obdivný pohľad dievčiny s pieskovými tieňmi. nemohol si pomôcť, pripomínala mu jednu bývalú. možno majú spoločné aj antikapitalistické záujmy? zaujímalo by ho, či vie, že Suharto umrel. atmosféra začala pozvoľna vstrebávať uvoľnenie ostatných. priradovanie zvieracích náprotivkov protagonistom zábavnej relácie sa Zolovi zdalo príliš. podobne sa z neho detská psychologička kedysi pokúšala dostať prirovnanie triednej učiteľky a členov rodiny a on vtedy načmáral, čo si trúfal – hada, orla, myš. keď to potom medzi milovaním a sexom rozprával hentej, od srdca sa smiala. presne ako keď telefonovala s Ľubošom. miss pretváрка. držala sa pritom hesla zúčastniť sa, vyhrať sa. jej šachovnica bola väčšia – o srdcia, ktoré vysmiala. zmija, načmáral jej do zošita života.

MEMFER – okrem poézie a prevažne krátkej prózy publikovanej v slovenských a českých literárnych časopisoch sa venuje aj písaniu článkov z oblasti tajných služieb a spolkov, hudobných recenzií, reportáží z koncertov a robeniu rozhovorov. Pracuje ako redaktor okrem iného v časopise Zem & vek, žije v Bratislave, kde sa čoraz viac utieka ku knihám a reproduktorom. Ľudí delí podobne ako Burroughs na bezcharakterných hajzlov (lekársky deprivantov) a tých druhých. Zatiaľ je heterosexuál.

Milan Libiger

NEMŮŽU JINAK

I.

Když babička v noci vstává
– Ježišmarjá kdo to polil? –
ptá se tmy
naštosované v rohu místnosti
rozsvítím a zvedne hned
nohy z koberce
z mokré mapy
kterou vytvořila
jako dítě
provinile si lehne zpět
– Chci spát –
tře drsné paty o sebe
a kůže se drolí
na prostěradlo

II.

Ani vzpomínka už nepřilne

tělo
hmota
tabu
babi

zazvoní mi mobil
– Ahoj tady Helena –
matně si vzpomínám
– Ráda bych tě zase viděla
můj muž udělal
sebevraždu... –

dvě děti
přelud hmoty
sprcha smích

III.

Už jen kroužím
jako pes
kolem vzpomínek
když babička pozdě ráno
nabroušená Alzheimerem
vidět chce ze mě jen
paty

– Vem si prášek –
cedím mezi rty
jako bych ji měl
otrávit

VODNÍK

Radek zvaný Vodník
s námi mydlil hokejbal
na konci slepé ulice povlával
a pomalu se mu horšil
zrak

ale jaká sóla vyhrával na Fendera Stratocastera
kapelu pořád zakládal
až měl ji téměř
slepý

onehdy mu Martin Ševčík
na parkovišti po mači věštil
že bude jednou hrát
na *Parawoodstocku*
a Vodník – Šefčo uf
nahod' ještě hlod... –
vzlykal štěstím

dnes tiše sedí
s Alenou u piva
černé brýle bledé rty
propletené prsty
i životy

REQUIEM

Noc před zabíjačkou
nemůžou svině spát

ach ten mozeček

tušení smrti
máme na talíři
jako první

BRÁŠKOVÉ

(pamflet)

A další šarvátka andělů
plná velejemného teroru
který prý kryje respekt
– vím o tobě –
k druhému

podobně siamská dvojčata
Izraele a Palestiny
stárnou léty
o vteřiny?

STÁLE

sami v sobě
jak v kumbále s nářadím
většinou kladiva kanga
a smetáky

zase kdosi buší na cizí vrata
a my jak hráči v americkém fotbale
stále nemáme
namále

zůstává večer
a nepřehledné skóre států
když bezradně stojím
u veršatu

JAKO

(groteska)

Odpoledne zabíhá do šera
jak pašerák s hodinkami
a panelák se obírá sám sebou
jako stará kočka

a přece stesk
jako druh reklamace
za pultem rozkládá se

Karl Barth

– Bůh o němž můžeme
naší řečí říci že je
ten neexistuje –

XXL

Ach ty národy vyvolené

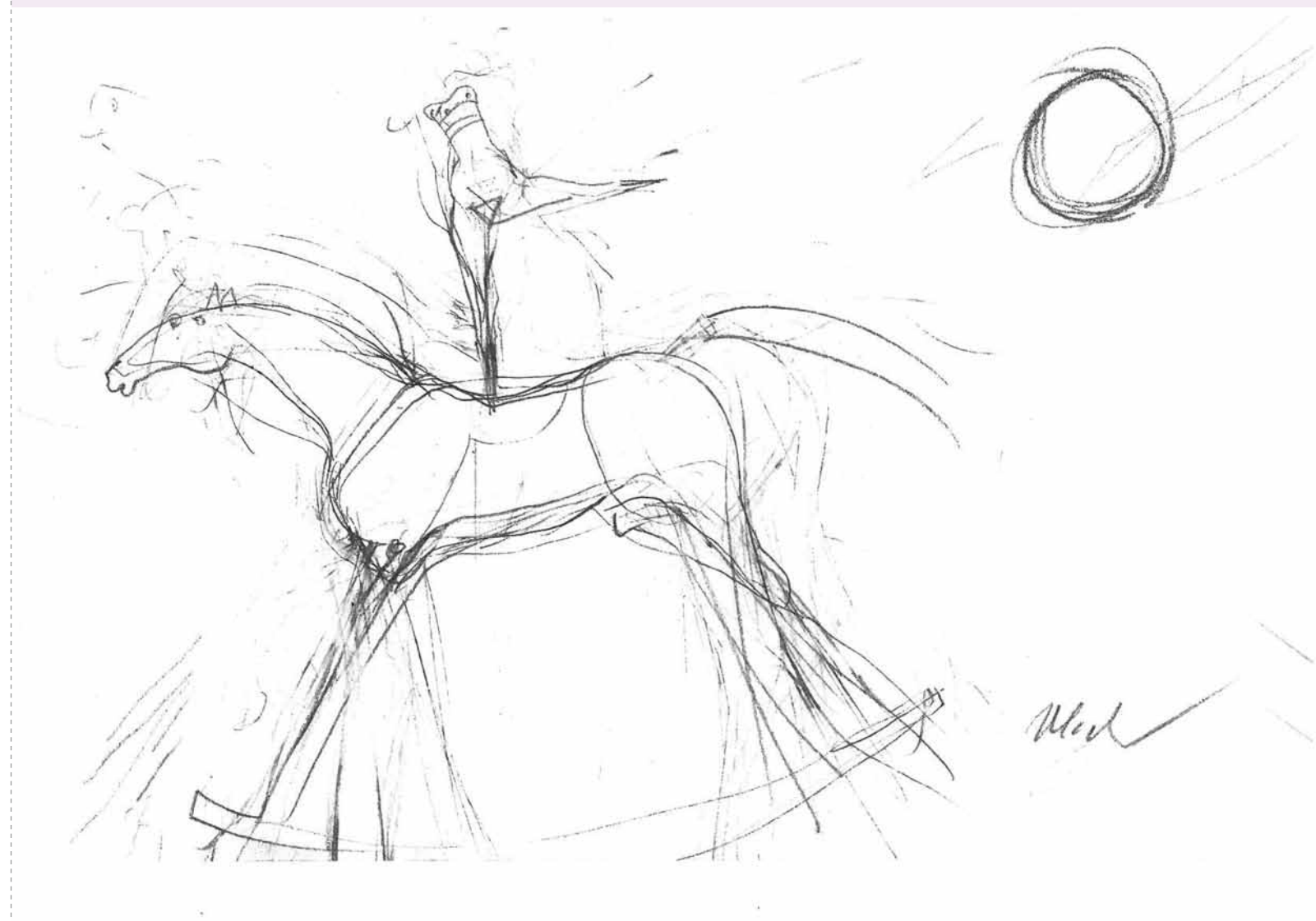
Pane

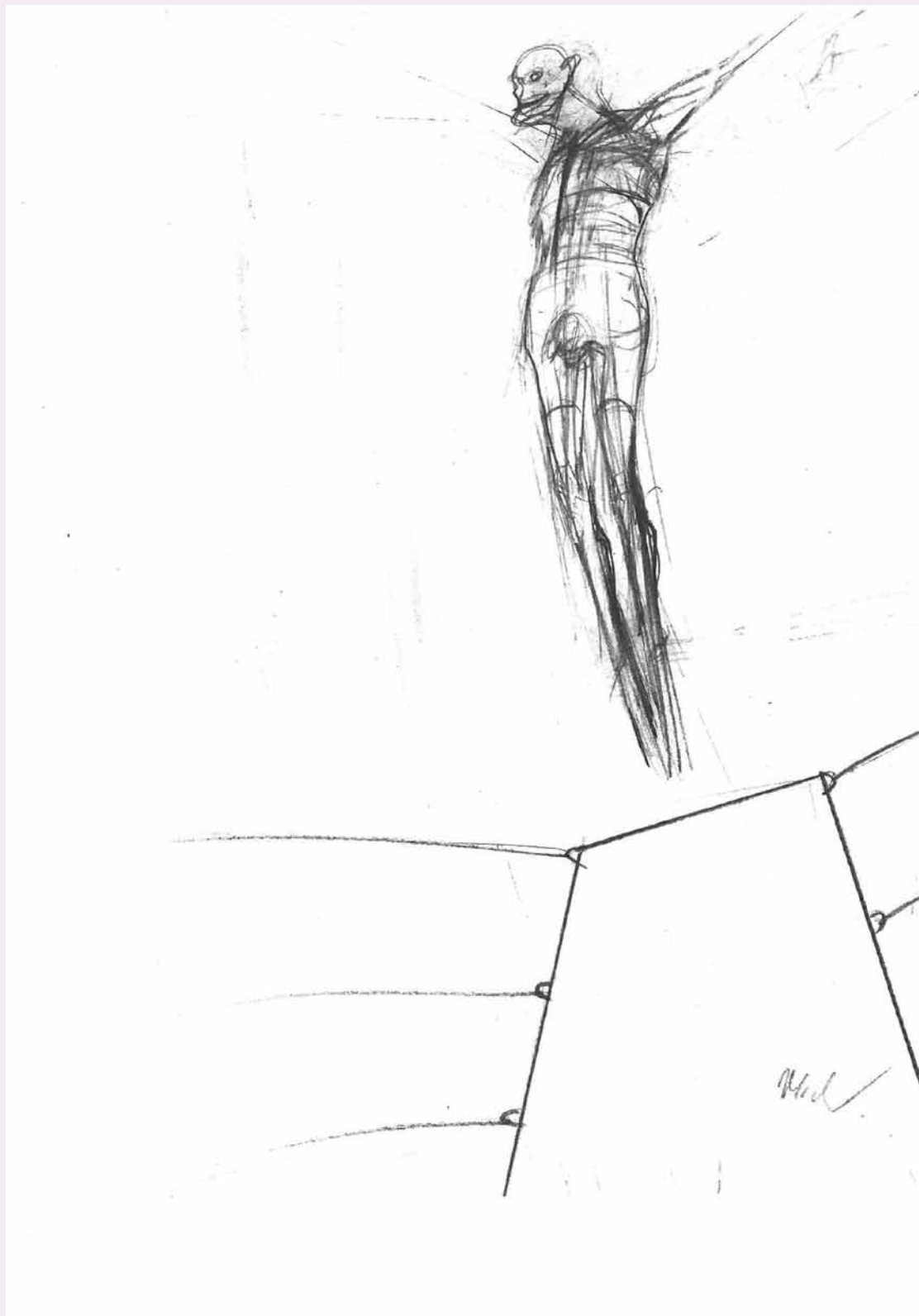
vysávají tě jak pečenou jeřábčí nožku
když ukousnu si

z Paustovského dásně

a přece už i Šalomoun věděl
že nenávidí své děti
kdo rákosku šetří

Ach ty národy vyvalené
na Tvé náhrobní desce

LUŽICKOSRBSKÝ BLOK

Milan Hrabal

STÁLE ZNOVU

Stále znovu
a znovu
to prožívám

Odvezou mne do bílého domu
obřežou
a vrátí do Sudet
Bydlím ve žlutém domě
s červenou střechou
sousedé prchají
a nedlouho potom
hledám oběšence na půdě

Nemohu nikoho nalézt
přestože prádelní šňůry
svírají dech
slyším drhnout
rýžové kartáče
na schodech

Marně zamykám dveře
ve sklepě
vojáci nepřijdou

Stále znovu to prožívám:
poslední kolečko salámu
zkouším rozpouštět
na jazyku
jako čokoládu

Omastek z koutků
olizuje pes
ten mrtvý pes
z filmu

kterému hrůzou došel
celuloid

LEDEN

Chlupatí andělé se dotkli
našich humen
křížaly mokvají za zuby
prázdnó kýchne
a pazdeří letí
jako dveře jimiž vstoupíš
když nečekám
za dřevníkem
Borka nešťěkne
oči rozpálené doběla
zkoušejí dohlédnout
kde nic není
pár kostí se choulí v těle
samoty
plíce těžknou
pod závažím prsů
vypitých do dna
ale co potom
až napadne sníh
kulhavá metafora nebe
začnou zábst
boží nohy

VÁNOČNÍ

(v listopadu 1999)

Voda ve sních
sny do vzpomínek
maminka na popel

v knotech plamen
u stolu všichni
někteří jen v srdcích

dveře netěsní
fena štěká na smutek
co vhlíží do morku

pohádkové návštěvy
postávají v předsíni
odmítají sladké

Jeníček s Mařenkou
prosí o sklínku
na protězy

MILAN HRABAL (* 1954) – básník, překladatel, publicista. Vydal jedenáct básnických sbírek (*mj.* Čas pospíchá, Kamenná křídla, Cokoli proměnlivého, Na svatbu k chagallům, Cestou bolesti a víry), sbírku *lyrických povídek, knížku pro děti* (Prázdniny ve Žvatlánsku) a překlady z lužické srbštiny (*mj.* antologie Jazyk, jímž porozumíš větru, výbor z díla Benedikta Dyrlicha Naléhavá poezie). Časopisecky publikuje vedle vlastní tvorby překlady lužickosrbské a polské poezie a recenze. Ukázky jeho literárních prací byly přeloženy do několika jazyků. Edičně připravil více než pět desítek rozsáhlejších i drobných publikací.

Kerstin Młynkec

TRIANGL

Kdo je Margot Fletcherová? Jedni ji přirovnávají k Maggie Thatcherové, jiní k Freddyemu Kruegerovi. Margot Fletcherová, která všechny ty drby o sobě zná, sama dobře ví, že se nepodobá ani Maggie Thatcherové ani Freddyemu Kruegerovi. Má s těmi dvěma společného přesně tolik, co televizní divák s filmovými hororovými scénami nebo politikašpary.

Když se Margot Fletcherová narodila v nemocnici lužickosrbské čtvrti – tak daleko se musím bohužel vracet, abych ji náležitě představila –, smála se na doktora, který ji plácnul po prdelce, dvaatřiceti vyrostlými zuby. To zdůvodňuje prozatím její jméno. Její matka dělala ve fotolabu a vyměnila si o přestávce na snídani flašku s pivem za jinou, ve které byla vývojka. Tím se těch třicet dva mléčných zubů vysvětluje. Margot Fletcherová pěkně vyrostla, jak se od ní žádalo, totiž bez rodičů. Může být, že jsou to klepy. Třeba byli její rodiče bohatí hlasatelé v enderácké televizi, kteří na ni nikdy neměli čas, a tak ji rozmazlovali drahými hračkami. Možná je taky nejstarší z dvanácti bratrů a sester, a než ty haranty vychovala, prošvihla svoje dětství. Důvod je druhořadý. Fakt je, že ve dvaadvaceti letech ještě hledala mamčinu sukni, aby urovnala pokroucené faldy.

Aby na ní ta ztracená sukně eventuálně byla vidět, začala chodit jako pankáč. Červenozelené vlasy jí na hlavě poletovaly tam a sem. Kroužek v nose měla stříbrným řetízkem napojený na ucho a vypadalo to, jako by ucho venčilo nos na vodítku.

Profesně se zabydlela v galerii, psala umělcům a vystavovala jejich díla. Jedna grafička jí byla tak milá, že při vernisáži její výstavy se ani na chvíli nevzdálila z okruhu její srdečnosti. Grafička odešla. Margot Fletcherová se zhluboka nadechla, aby do sebe nasála zbytky umělčiny vůně. Odešla s ní.

Za pár týdnů přijela grafička autem pro svoje obrazy. Na schodech jí dala jablko a adresu. „Zastav se někdy, až půjdeš kolem,“ rozloučila se grafička. Zelené jablko se stopkou mělo novozélandskou nálepku. Margot Fletcherová plod pevně držela a tiskla ho k sobě. Myslí to vážně, uvažovala, proč by jinak nechávala přivést jediné jablko z Nového Zélandu?

Celý týden se Margot Fletcherová trápila zvědavostí, potom grafičku navštívila. Ta se tvářila rozpačitě, protože cizího člověka zrovna nemohla potřebovat. Margot Fletcherová se nevzrušeně šinula přes chodbu do obýváku. Její přítomnost vykřeslila světlovlasého muže, který se vytratil do kuchyně. „To je můj manžel, Freddy Krueger,“ představila grafička Maggie Thatcherová toho, co zrovna odešel. „Máte jmenovce silně potrefené politikou a horory,“ neodpustila si Margot Fletcherová prostořekou poznámku a poskrvnila jejich jména. „Náhoda,“ řekla Maggie Thatcherová. Náhoda s touhou šokovat průměrného obyvatele shodou jmen? Margot Fletcherová přála grafičce Maggie Thatcherové a romanopisci Freddyemu Kruegerovi, aby byli svými díly jednou tak známí, aby jim proslulost jejich prominentních jmenovců z anglické politiky a světového hororu nemohla uškodit.

Margot Fletcherová se taktně rozloučila a řekla: „Někdy zase přijdu.“ Neřekla by to tak rozhodně, kdyby jablko, které dostala na schodech, nebylo novozélandské, ale německé.

Příště Margot Fletcherové otevřel dveře Freddy Krueger. Pomalu si sňala čepici z hlavy, aby si Freddy mohl zvyknout na lakovanou frizúru, jenže trvalo to týdny. Tentokrát, když Margot Fletcherová na-

vstúpila Maggie Thatcherovou, už neopustil pokoj a zbledl až do nenápadnosti, která už na atmosféru nepůsobila rušivě.

Maggie Thatcherová se o Margot Fletcherovou zajímala jen povrchně. Aby se to změnilo, dělala Margot Fletcherová rétorický cirkus kolem malířství. Nejdříve Maggie Thatcherová napjatě naslouchala a pak se nechala pomalu zaplést i do jejích anarchistických názorů. Z toho byla tak unavená, že ve svém chippendaleovském křesle usnula. Když procitla ze svého uměleckého snu, Margot Fletcherová byla už pryč.

Bylo jaro. Záhy pošilhávalo po létě. Léto tlelo k podzimu. Podzim zima obalila vločkami. Zima plynula s jarem, dokud se jaro nezbavilo ledové pupeční šňůry. Maggie Thatcherové a Freddyemu Kruegerovi se narodilo dítě. Maggie Thatcherová se trápila pod dvojím břemenem, které způsobovala rapidně ochabující láska Freddyho Kruegera a celodenní mateřská péče o kojence. Tlak byl nesmírný a přátel měla dost málo. Proto se Margot Fletcherové poprvé otevřela a vyhlila se jí. Té vstávaly – ostatně jako vždycky – vlasy na hlavě. Úzkostlivě setřela rukávem kožené bundy pyl z květů kytice. Tak vnímavou ji zažila Maggie Thatcherová poprvé a pro reprezentantku hardcoru v ní vzkličily upřímně přátelské city.

Pokaždé, když Maggie Thatcherová něco řekla, začínala větu slovy: „Můj muž, Freddy Krueger, o tom říká tohle...“ Jednoho dne rozebíraly obě ženy téma „muži“. Maggie Thatcherová se kupodivu vzdala úvodní věty. Vyprávěla, jak se jí Freddy Krueger vzdaluje neustálým chozením k jiným. Teď má svobodu pro zkušenost se ženou, což vždycky chtěla zkusit, a chyběla jí jenom příležitost. Margot Fletcherová ucítila příležitost a zahájila ofenzívu, aby se grafiččině sukni dostala o kousek blíže. Chlubila se zkušenostmi jako blafující hráč skatu, jehož prohnání úsměv slibuje granda se čtyřmi spodky. Potom beze stopy zmizela, protože se styděla za svoji vypočítavost.

Dopis od Maggie Thatcherové ji vylákal z úkrytu. Grafička jí napsala, že nesnesitelně dlouhá chvíle jí dělá dobře na přemýšlení. Náhlý začátek vztahu by ji vyplašil. Přese všechno se tomu bojí plně otevřít, protože Freddy Krueger ji pořád vroucně miluje. Bála se, aby tím Margot Fletcherovou nezranila. „Oho,“ Margot Fletcherová ji dopisem zbavila strachu, neboť měl-li se vztah uskutečnit, cítila by se jako doplněk a ne jako náhrada.

Zrovna když snila o Maggie Thatcherové, vyprázdnila Margot Fletcherová svoji poštovní schránku a držela v ruce malovaný pohled. Na zadní straně četla „touha“. Hned šla za umělkyní, aby se spolu šly projít. Les svažoval horké léto, sedly si tedy na mýtinu. Začaly klábosit o umění, aby bez újmy z mravenčivého jiskření ukojily očekávání, zatímco Maggie Thatcherová kojila svoje miminko. Kojička, která mohla od Margot Fletcherové čekat jen to, s čím sama začala, pohybovala ohleduplně nohou a hladila jí džínovými záplatami vyspravované lýtko Margot Fletcherové. Ta ji chytila za kotník a přitáhla si ji blíž. „Prdelka, která za sebou nechává takovou brzdnou dráhu, by měla být klasifikována jako prdel,“ tokala Margot Fletcherová. S ohledem na dítě se vzdaly lotosového sedu a vychladlé se líbaly. Oběma byly ku

pomoci jejich bohaté heterácké zkušenosti. „He he,“ smálo se mimino na všechny čtyři tváře a s pomlaskáváním vyměnilo ňadro. „Těším se na nás,“ řekla Maggie Thatcherová a rozloučila se.

Potom dostala Margot Fletcherová písemnou pozvánku: „Můj muž je pár dní na vzdělávací literární dovolené, můžeš se ke mně nastěhovat.“

Žhavé ráno zabloudilo do pokoje a vypláchno poslední kousky noci z očí objímajících se spáček. Zlatý prach poletoval v paprscích, které se lámaly v okenním skle, aniž by se zranily. U dobré snídaně vysvobodila Margot Fletcherová svoje naparování ze lži a přiznala, že je Maggie Thatcherová její první žena. „Proč si vymýšlíš?“ ptala se překvapeně Maggie Thatcherová a Margot Fletcherová využila příležitosti, aby se chlubila dál. „Vždycky o kousek předbím čas. Když jsem včera přesvědčivě mluvila o faktech, která neodpovídala pravdě, v krátké době je splním, takže se osvědčím málokdy podaří odhalit mě jako lhářku.“ „Ukážu ti svoji nejnovější sérii obrazů,“ zvala ji Maggie Thatcherová do svojí dílny. Na prvním listu seděly dvě ženy na krajované pohovce. Jejich chladný odstup znázornilo letadlo, které mezi ně spadlo. Na další grafice seděly obě usmířené na baru u piva. Maggie Thatcherová, o ni očividně šlo, zaplatila padesátimarkovkou a nechala si vrátit zbytek. „Ráda bych tě přetrumfla stovkou, ale bylas rychlejší,“ dalo se číst z bubliny u úst Margot Fletcherové. Další kresba vystavovala křiklavě rudozelené číro Margot Fletcherové. Sloužilo jako zástěna pro Maggie Thatcherovou a její mimino, jejichž nahá těla se opírala o nahotu Margot Fletcherové. Poslední skica byla kopie toho, co se mezi nimi odehrálo poslední noc. Jenom to prošlé datum bylo divné. „Ty sis to představovala už před půl rokem?“ ptala se Margot Fletcherová a měla radost, že není jediná na světě, která myslí dopředu proti proudu času.

Margot Fletcherová Maggie Thatcherovou na pár hodin opustila a bloumala po čtvrti posledních Slovanů Berlína, dokud se její našlapaný životní zážitek nezklidnil jako umělý sníh v protřepané bavorské krajince, kterou najdete velkou jako pěst v obchodech se suvenýry. „Paličatí Lužičtí Srbové by se nikdy nenechali tak jednoduše zalít do umělé hmoty, aby se takovýmhle folklórem vlichotili Němcům,“ zadrnkala Margot Fletcherová na národní strunu a vrátila se domů k Maggie Thatcherové. Hnala se po schodech nahoru. Když Maggie Thatcherová zchvácené dívce otevřela dveře, měla jazyk na vestě. „Musím s tebou mluvit,“ řekla objímající ženě. Její silně horký dech zabarvil krk Maggie Thatcherové doruda. „Nebylo to už všechno?“ ptala se Margot Fletcherová. „Ne, samozřejmě, že ne. Přece to teprve začalo.“ Její strach se chvěl, jako by se po ochutnání nemohla nasytit. „Jak bude na náš vztah reagovat Freddy Krueger?“ ptala se Margot Fletcherová. Maggie Thatcherová zopakovala jeho zásadu, že bokovky by se měly zatloukat. Lovit v kalných vodách bolí stokrát míň než zatracená jistota, a podle toho se taky bude chovat. Margot Fletcherová měla opačný názor: „Bude lepší, když mu to řekneš. Ujisti ho, že mu tě nechci přebrat. Jestli mě vedle sebe nesnese, stáhnou se hned zpátky. Tvoje přátelství je pro mě moc cenné na to, abych ho opotřebovávala na úkor Freddyho Kruegera.“ „Můžu mu to říct, ale on bude jenom poslouchat, a stejně mi na to nic neřekne. Svoje opravdové pocity mi zatají, abych mu v hádce nemohla nic předhazovat,“ řekla zamyšleně.

Zatímco si Margot Fletcherová, vzdálená od Maggie Thatcherové, nic nenamlouvala, ta svému muži bez hnutí brvou přiznala, co se stalo. Na šest zakousnutí snědl kuřecí stehno, utřel si rty a prsty a – což by do něj neřekla – podrobně se vyptával. „Ale nic zvláštního,“ hrála Maggie Thatcherová na dvou klávirrech. Freddy Krueger ji odvedl do ložnice. To, co odvrhl, mu zůstalo dobré, protože to kdosi jiný zvedl. (Řečeno slovy Oscara Wilda, který s touhle haldou chronologicky tříděných vět už nemá společného zhola nic.)

Maggie Thatcherová šťastně vyprávěla, že Freddy Krueger s ní zase každý den jde do postele, a Margot Fletcherová měla radost, že přispěla svojí troškou do mlýna. Ale Margot Fletcherová tak či onak není žádné měřítko, a tím méně takové, kterým by se dali měřit Lužičtí Srbové, ač byla sama Srbka. Má mezi nimi svobodu bláznů, protože své etnické bratry a sestry dovedně fotograficky znázorňuje, takže konzervativní Srbové fotky rádi propůjčují německým galeriím, aby černé na bílém ukázali, jací mohou být sympatičtí, když je slušně oslovíte. To, co viděli Srbové jako pozitiv, viděl Freddy Krueger jenom jako negativ. Ani se nesnažil dostat ke zvětšeninám. Neschopnost přímo vyjádřit svoji žárlivost ho s Margot Fletcherovou svedla do diskuzí plných nenávisti, ve kterých zobecnil lužickosrbskou povahu a Margot Fletcherovou na svůj vzorec zredukoval. Nejvíce těmito atmosférickými poruchami trpěla Maggie Thatcherová. Margot Fletcherová s ní cítila a modlila se ke svému stvořiteli, aby jí ukázal cestu ven. Jako

autorka jsem její stvořitel já, a tak jsem jí dala morfiu interakční vize. Viděla se, jak prochází stěnou pracovny Freddyho Kruegera, a zamrzla v ní, když ho viděla, jak se snaží narvat do příliš úzkého brnění. Když byl Freddy Krueger oblečený, ostříhal všechny pocity, které přečnivaly. Civěl na tapetu, která na sebe vzala tvar ženského těla Margot Fletcherové. Ani se nehnula, aby ho nevylekala, neboť to, co pro ni byla vize, měl on za halucinaci. Poslední pocit se zarazil v jeho břišním výběžku, ztuhl a povstal, zatímco Freddy Krueger pořád ještě udiveně držel v ruce nůžky. Aby zabránila ireverzibilní škodě, stáhla se Margot Fletcherová zpátky a doma se probrala z transu.

S dobrými úmysly šla párek navštívit. Freddy Krueger nebyl doma. „Chtěla jsem tvého muže pozvat na kafe, abych si s ním promluvila,“ přiznala se Maggie Thatcherové. Ta zbledla, protože v tom viděla ohrožení svojí diskrétnosti. Mimino nasadilo a začalo brečet. Divoce se do Margot Fletcherové pustila:

„Co od něj chceš?! Skončíme to spolu, bude to moc komplikované.“ Margot Fletcherová v klidu navrhla, ať tedy jde s nimi, až půjde s Freddyem Kruegerem pít. „Víš toho o nás až dost. Nechci se vámi dvěma nechat obehřát.“ „O to nejde, chci si s ním rozumět, ne ho svádět,“ řekla Margot Fletcherová. Zčistajasna se mimino utišilo. Maggie Thatcherová dodala, že reagovala přehnaně. Naprosto bezdůvodně, protože věděla, jak příkře Freddy Krueger Margot Fletcherovou odmítal. „Můžeš to zkusit, ale on s tebou nepůjde.“ Margot Fletcherová nechtěla vířit vzduch a slíbila, že Freddyho Kruegera nebude přemlouvat. Dveře do bytu se zavřely zevnitř. Když Freddy Krueger vešel do kuchyně, naběhl si vstříc úsměvu Margot Fletcherové. Tentokrát to nebylo sarkastické. Zůstal, aby zjistil, jestli v tom nebylo ještě něco zlého. Když nemohl na nic přijít, pozval ji, aby zůstala na večeri. Střežili se tématu „Lužičtí Srbové“. To ji udrželo v přívětivém stavu. Margot Fletcherová pohládila mimino po hlavičce. Freddy Krueger stáhl sympatie nemluvně na sebe a vzal ho na klín. Tenhle okamžik využila Maggie Thatcherová: „Margot přišla, aby tě pozvala na kafe.“ Usmívala se, protože odpovědi si byla jistá. „Proč ne?“ řekl klidně. Maggie Thatcherová zbledla tak, že bílou stěnu, před kterou stála, odsunula do stínu. „Není to nutné,“ koktal Freddy Krueger a uznale dodal: „Ty máš to dítě celý den. Teď se budu starat zase já. Jdi s ní na kafe ty.“

„Ne, jdi ty, tebe pozvala,“ intervenovala Maggie Thatcherová. „Trávení večera se mnou je nepovinné,“ řekla Margot Fletcherová-Laskavá a nuceně se s párkem rozloučila.

Několik dní poté navštívila Maggie Thatcherová Margot Fletcherovou v jejím bytě ležícím mimo lužickosrbskou čtvrť. Překročila převrácený botník, který vyzvracel boty (co asi jiného?), obešla rozmíchané špagety, ověřila si, jestli židle nelepí, a sedla si. Židle se nedala posunout, protože se lepila k podlaze. „Jak to tady bydlíš?“ Margot Fletcherová Maggie Thatcherovou udivovala, protože ta ještě žádný squat nikdy zevnitř neviděla. Pozdravovala ji od Freddyho Kruegera. „Žárlím. Ale myslím si, že bude pro všechny nejlepší, když si s Freddyem Kruegerem budeš rozumět. Zítra tě zve na kafe. Snad s tebou bude mluvit volněji než se mnou a já zjistím, co mého nejdražšího tak bere. I když se nic nestane, budeš mi vyprávět.“ Margot Fletcherová si lehla na břicho a prosila Maggie Thatcherovou, jestli by jí nemohla ulevit

od namožených zad. Masírovala ji apartníma rukama houskové teploty a Margot Fletcherová cítila, že dostala to, co si kdysi představovala pod ochranou mateřské sukně. „Jsem ráda, že jsme došly tak daleko. Už nejsou žádné hranice, takže se nemůžou ani žádné překročit. Víc už není zapotřebí.“ Margot Fletcherová se protahovala.

Freddy Krueger znal do kavárny zkratku. Cesta vedla třešňovým sadem. Šli mlčky vedle sebe a razítkovali svoje stopy do včerejšího sněhu květů. Freddy Krueger objednal dvakrát martini au blanc. Rozhovor se správně rozběhl teprve, když se vrhli na novoněmecké literáty, rozcupovali je na malé kousíčky a sekanou zapíjeli martinim. V žádném bodě spolu nebyli zajedno, ale každému byly sympatické znalosti toho druhého. Freddy Krueger je čerpal z knižních konzerv a Margot Fletcherová improvizovala, vyslovujíc volně svoje asociace, které ho vylákaly z ulity. Doprovázel ji domů. Zvedl se vítr a oblékl oba do třešňových květů. I stopy jejich cesty tam se zvedly a letěly po cestách, které už oba dál nesledovali. Margot Fletcherová se zastavila. „Můžu tě obejmout?“ zeptala se. Když ji tiskl k sobě, cítila v jeho náprsní kapse to, co si v její interakční vizi ostříhal jako výčnělek ze svého brnění. Pramínky mu přirostly k srdci. „Tvoje srdce má moji čírovou frizúru,“ škádlila ho.

„Co od něj chceš?! Skončíme to spolu, bude to moc komplikované.“ Margot Fletcherová v klidu navrhla, ať tedy jde s nimi, až půjde s Freddyem Kruegerem pít. „Víš toho o nás až dost. Nechci se vámi dvěma nechat obehřát.“ „O to nejde, chci si s ním rozumět, ne ho svádět,“ řekla Margot Fletcherová. Zčistajasna se mimino utišilo. Maggie Thatcherová dodala, že reagovala přehnaně. Naprosto bezdůvodně, protože věděla, jak příkře Freddy Krueger Margot Fletcherovou odmítal. „Můžeš to zkusit, ale on s tebou nepůjde.“ Margot Fletcherová nechtěla vířit vzduch a slíbila, že Freddyho Kruegera nebude přemlouvat. Dveře do bytu se zavřely zevnitř. Když Freddy Krueger vešel do kuchyně, naběhl si vstříc úsměvu Margot Fletcherové. Tentokrát to nebylo sarkastické. Zůstal, aby zjistil, jestli v tom nebylo ještě něco zlého. Když nemohl na nic přijít, pozval ji, aby zůstala na večeri. Střežili se tématu „Lužičtí Srbové“. To ji udrželo v přívětivém stavu. Margot Fletcherová pohládila mimino po hlavičce. Freddy Krueger stáhl sympatie nemluvně na sebe a vzal ho na klín. Tenhle okamžik využila Maggie Thatcherová: „Margot přišla, aby tě pozvala na kafe.“ Usmívala se, protože odpovědi si byla jistá. „Proč ne?“ řekl klidně. Maggie Thatcherová zbledla tak, že bílou stěnu, před kterou stála, odsunula do stínu. „Není to nutné,“ koktal Freddy Krueger a uznale dodal: „Ty máš to dítě celý den. Teď se budu starat zase já. Jdi s ní na kafe ty.“

Nazítří s ní šla stejnou cestou Maggie Thatcherová. Žádný vánek, žádné třešňové květy a jiná kavárna. Zasmušile mlčela. „Co je s tebou?“ ptala se Margot Fletcherová. „Freddy Krueger mi nic neřekl a ty o vašem včerejším setkání taky mlčíš,“ řekla. „Ptej se a já ti odpovím.“ Margot Fletcherová se usmívala. „To je vaše věc. Já se do toho nechci plést.“ „Masochistko,“ podezřívavě nato Margot Fletcherová. Po tomto přitěžujícím obvinění se Maggie Thatcherová vzmužila a hodila skrupule přes zábradlí svojí skromnosti.

Freddy Krueger odchytil Margot Fletcherovou před domovními dveřmi. Šacoval všechny kapsy u kabátu (toho chudáka spisovatele živí jeho žena) tak dlouho, až měli thajské restaurační jídlo dohromady. Když Margot Fletcherovou dovedl domů, odlákal jí z tváře dlouhý polibek. To ji vyvedlo z míry. V hlubokém spánku snila svůj cyklistický sen. Když Margot Fletcherová sní svůj cyklistický sen, tře se při jízdě o sedlo tak dlouho, dokud se orgasmem neprobudí. V tomhle snu jela s Freddyem Kruegerem tandem. „Ve mém příštím snu si s tebou postavím trojkolo,“ zaklela a nová ataka spánku ji už cyklistiky ušetřila.

Maggie Thatcherová zaklepala u Margot Fletcherové a posadila se na její jedinou židli. V uších jí zněly depresivní tóny. „Od té doby, co Freddy Krueger ví, že už nejsme intimní, je to jako předtím.“ „Ty ho pronásleduješ se svojí poslušnou láskou a to je pruda,“ zatlačila ji Margot Fletcherová zpátky. „Jsem ve svojí lásce k němu bezmocná,“ řekla Maggie Thatcherová. „Nemáš žádné sebevědomí. Všechno, co říká, po něm pilně slepíčíš. To si může rovnou povídat sám se sebou, to mi věř,“ křenila se Kohoutová-Fletcherová. Poté, co se Maggie Thatcherová zalila poloprázdnou láškou whisky, přilehla na hrudní kost Margot Fletcherové. „Chtěla bych si s tebou hrát,“ šeptala. Spící pocity Margot Fletcherové se probraly. „Musí ti stačit, že tě držím v náručí,“ odvrátila nesmysl.

Freddy Krueger měl narozeniny. Maggie Thatcherová a Margot Fletcherová kupovaly dárky. „Překvápko!“ plesaly obě a otevřely ledničku. Maggie Thatcherová vzala dort s máslovým krémem a Margot Fletcherová pletový krém. „Vyber si. Můžeš se rozhodnout, kterým chceš dostat do obličeje, krémovým dortem od Maggie, nebo mým krémem,“ řekla Margot Fletcherová, až v Maggie Thatcherové hrklo. Manželský párek se domluvil. Maggie Thatcherová nabídla Freddymu Kruegerovi cestu do divokého kolumbijského pralesa, aby nechala rašit zbývající výhonky lásky. Freddy Krueger se těšil na putování. Obstaral letenky a zaskočil na malý exkurz k Margot Fletcherové, aby se s ní před zahraničním trmácením ještě jednou domluvil. Margot Fletcherové přišlo vhod, že se její problém vyřeší sám od sebe. Několikaměsíční odstávka by ji ochladila. Měla dobré zkušenosti s časem ranhojičem. Ale běda, jestliže čas kvapí. Skul nejasné pocity Margot Fletcherové a Freddyho Kruegera a svedl je k rychlovce, která Freddymu Kruegerovi potvrdila mužnost a Margot Fletcherovou zanechala se špatným svědomím. A tak Margot Fletcherová zmeškala rande a oba druhý den navštívila, aby je doprovodila na letiště.

Kdyby se příběh nezačal předpříběhem, jako autorka bych pod kondenzační čarou Columbian Airline všechno sečetla a podtrhla. Ale je tu ještě něco k vycentrování. Jsem dobrá pozorovatelka a férová autorka. A tak jsem informovala pozůstalou Margot Fletcherovou a ukázala jí ten úryvek. Dovolila mi, abych ho jejím jménem pseudo- nebo anonymizovala, poněvadž téhle čerokézské městské indiánce je úplně jedno, kdo na veřejnosti si bude její jméno brát do huby. Jela jsem za Maggie Thatcherovou a Freddym Kruegerem do pralesa. Dštili síru, když viděli svoje zrentgenované charaktery otištěné na novinovém papíře. „Kdo to psal?“ ptali se. „Margot Fletcherová,“ odpověděla jsem a dodala, že je to jenom pseudonym. Za chvíli nabrali tvrdé rysy anglické političky Margaret Thatcherové a dětské noční můry Freddyho Kruegera. „TY jsi Margot Fletcherová!“ Dali se do mě a já běžela jako o život dolů k řece. Tam jsem naskočila na desky svojí povídky. Svezly mě a já se nepozorovaně zachránila na pobřeží a ukryla ve městech. Maggie Thatcherová a Freddy Krueger rovněž přerušili svoje putování. Jejich vztah se rozplynul a každý šel svojí cestou. Osvobozená od Freddyho Kruegera rozvíjela Maggie Thatcherová svoje sebevědomí v ženském spolku zavrhujícím muže, šla do anglické politiky a se železnou vůlí se vypracovávala nahoru. Doufala, že přes tajnoslužební styky nezostří ještě víc svoje pošramocené jméno znemožněním nemilé literatury. Freddy Krueger, který teď pod sebou nikoho neměl, se vyučil v černé magii, nechal si narůst nehty ostré jako břitva a udělal kariéru v hororech, aby mohl nočními můrami drásat svědomí Margot Fletcherové. Dokud ji nenajde, bude se odreagovávat na druhých. Nepodceňujte Maggie Thatcherovou ani Freddyho Kruegera. Jako normální lidi si škodili jen mezi sebou, jako kariéristi jdou ovšem přes mrtvolu.

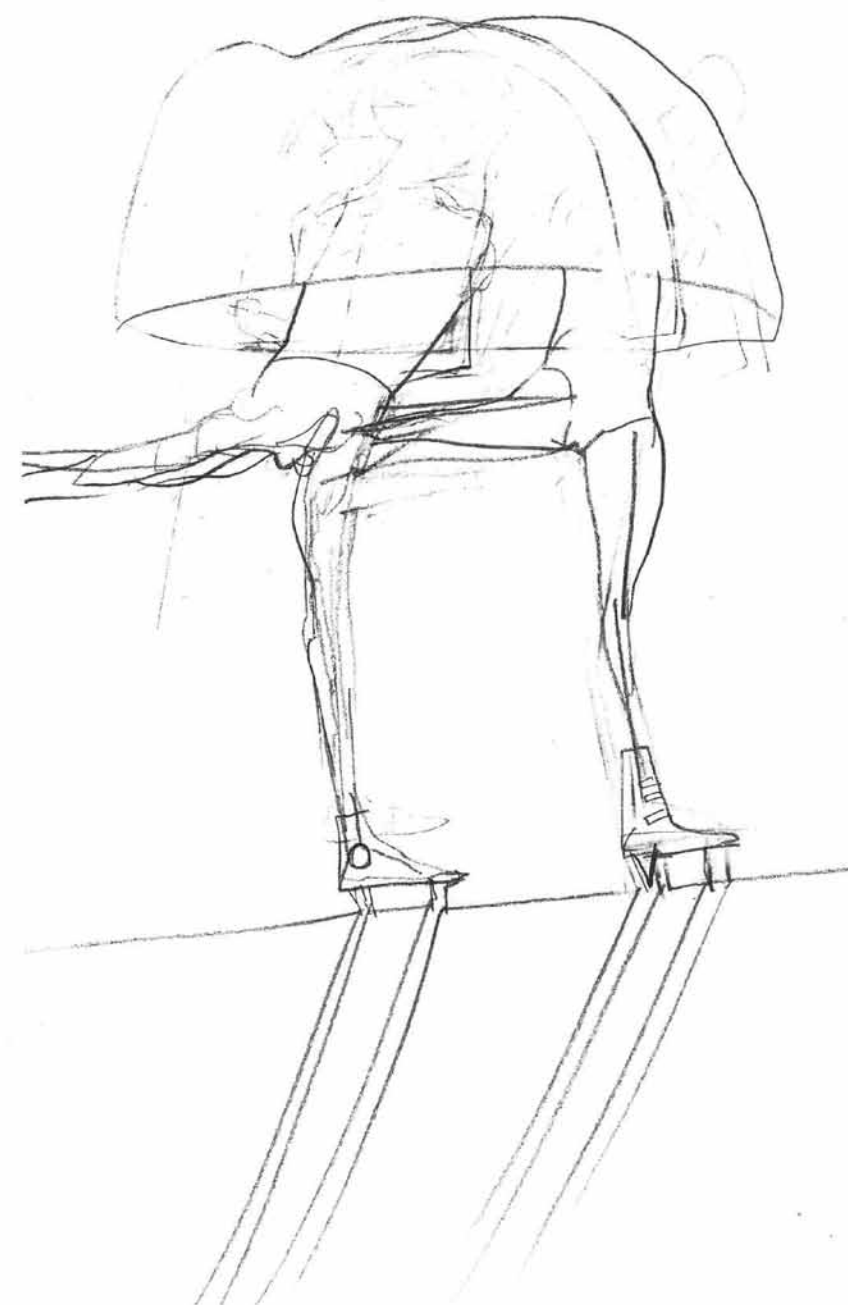
PŘELOŽIL RADEK ČERMÁK

KERSTIN MLYNKEC (* 1958) žije v Berlíně, stranou domácího lužickosrbského společenství, a její texty z lužickosrbských literárních proudů osobitě vybočují. Románem *Drachentochter* (Dračí dcera, 2004) se prosadila na německém trhu, v lužické srbštině jí prozatím vyšly pouze čtyři povídky (v překladech Dorotheý Šolcíny). Doprovodné fotografie jsou rovněž od Kerstin Mlynkec.

Jaroslav Kovanda | p. s.

Je lužickosrbská literatura „malá“? A může být „velká“, hlásí-li se k lužickosrbské menšině bratru 60 000 lidí a území Horní a Dolní Lužice přejedete bratru za dvě a půl hodiny? Ale co dělá velkou literaturu velkou, když třeba spolehneme i na to otřelé „nepřátel se nelekejme, na množství nehledme“? Každopádně skoro vše, co jsem doposud od Lužičanů četl, mluvilo ke mně spíš tónem emancipačním až obrozeneckým. Pokoušel jsem se tedy z té záplavy, kterou mně lužickosrbský „ambasador“ MILAN HRABAL poslal, vybrat texty nejsamozřejmější... I když, pochopitelně, vzpomínky vojáků a žen z 2. světové války žádná literatura nejsou. To tak ještě!

V tomto „Lužickosrbském bloku“ Herberku No 3 vítáme Čecha MILANA HRABALA a lužickosrbskou autorku KERSTIN MLYNKEC, v příštích číslech představíme několik dalších básníků.

• • •

rybenka Lepisma malá a krásná
žije v koupelně už deset let
hážu jí svačiny ze školy každý den
je velká a tlustá nemůže rychle utíkat
mám z ní strach a mám ji rád
vložím své sperma na hedvábném vlákně do země

• • •

květen 1998 mám alergii všechno kvete
chytám počtvrté na nevšovském potoce poprvé
počtvrté nahazuju do tůně navečer naposled
poprvé chytím pstruha
osmadvacítka ji zabiju a vykuchám
jsme od krve
jsem nevinný a šťastný

• • •

skalní průrva a v ní trochu vody
a v ní stojím
přemýšlel jsem chvíli a nemůžu se pohnout

• • •

stojíme zpřímá vedle sebe
máme tváře výrazné a pěkné
úzké kalhoty a šaty a kapsy plné
pod zemí jsme tajemně spojeni viditelným drátkem
a to nám dělá ze všeho nejlíp
když se divoce houpeme drátek plachtí vzduchem a plaší ptáky a smějeme se

• • •

muž jede na loďce
voda teče po louce a všude
pěkně prší a trochu svítí slunce
nikdo se nesměje jedu pořád dál
a krátkovlasá holka sedí na stromě
a usmívá se mile

ale stejně ji nesveze
stejně nechce dneska svézt

• • •

žena je mrtvá a leží
máry u ní a muž sedí
bílá nebo bezbarvá a chladná a on černý a propadlý
a sedí a nedívá se na ni
a květiny mrznou nebo uvadají
a sedí než zapomene proč
a jde pryč
neví kam a neví nic
prostor pro představivost
ale nemá chuť

• • •

sklenice na motýly je plná motýly
drť zářícího prachu
chlapec je tam háže a zavírá oči jak každý umírá
stud a strach tyрана sirotka síťovkáře
jeho kamarádka holčička
barevné šupinky
natírá na víčka
nevinná a krásná

• • •

poručík jde k mladé ženě se třese
strhne jí šaty a mračí se a vzdychat chce
rychle dýchá dívka je křečovitá
voják nesrozumitelně mluví a neopětovaný milovník dívky ho zapíchne
a dívka je křečovitá a němá
neopětovaného milovníka nechce a mu zachránci nepoděkuje
kluk uteče nezapomene a dívka nezapomene

• • •

jde na obvyklou procházku tvaru jak tiskacího C ve středověké iniciále
jak převrácené pokroucené D
jde krásně melancholicky až opile
živě v přírodě jak mravenec Pavel
a snad je trochu mokro a šest hodin navečer najaro
obyčejné si snahou o dětské oči zneobyčejňuje
třeba se něčím sjede onanuje na stromě na posedě dívá se z rozhledů
vždycky sní

přesně v půli cesty nikdy nepotká Annu ale..
je přesladká, deco, milují se, musí ji potkat v lese a zatím neexistuje
a nic jiného se taky nestane
přijde domů rychle do schodů trochu lepší (je pokrytec)
a tak se to zatím opakuje
obvykle o obyčejně
je to pěkné a není to nuda

• • •

pusa její česnekový pel
červené tváře horké pusy
tělo těžké bezbarvé ochrnuté polotělo
polousínáš
než tě s menší láskou pomilovat s větší ti přinést květiny

• • •

sedmiletý kluk krásný
spadne mu pěnový míček červený
(a nabaluje šestiletou Janu)
šáhne až hluboko dovnitř
a dvě fáze elektrického proudu velký černý pes
třepe jím
prst, kost, „já nechci umřít!“
–
v Luhačovicích skáču na nafukovacím hradu
a hrozně se stydím i na kolonádě. p

• • •

použije na něco nějaký přístroj
a dá jí nepraktický dárek velmi pěkný
je roztěkaný a hloupý
ale perfektně stojí když ona u něj perfektně klečí
až do konce
a až do konce mají prázdné oči mrtvé ryby
všechno ostatní je velmi trapné
a někdy pak pospíchám na vlak

PAVEL ŠURÁŇ (* 1987) ze Slavičína žije v Olomouci jako začínající filosof iracionalismu a vědy a pomocný dělník velmi systematický; pěstuje rybičky a plevel, píše o lásce, pije v Ponorce; vymýšlí fikční svět na nefunkčních kvantových základech (jsem pokrytec); opravuje si kolo ve sklepě, bude moc pěkné, až ho spraví v opravně.

Miky Marusjak

PO UNDERGROUNDOVÉM VEČÍRKU

Klubové pódium
pivo a rum
na reprobednách prach
Tóny písní
slova básní
vsáklé ve stěnách
písní kdy mráz běhá po zádech
básní že tají se zas dech
Opět na cestách
jak dva potulní kejklíři
Venku nevlídně
odjíždíš do Vídně
a Magor do Vydří

VÍTÁNÍ JARA

Ledové záplaty
po Moravě plují líně
Svetry a kabáty
odkládáme do skříně
V parku vykvetla hejna sněženek
Na nebi skřivan zpívá
o pestrosti vzorů dívčích halenek
Blaženě medituji u piva
o odvážné délce sukének
party holek
co vedle srkají čaj horký
a rum jako lék
Jaro vítej do Ponorky!

CESTOU DOMŮ

Potácím se nad ránem
cestou děvek a toulavých psů
Po fernetovém utkání – prohraném
močím do narcisů

ZMEŠKANÝ VLAK

Opuštěný perón v pozdním večeru
s nabídkou tvrdých lavic ke spaní
Automat vyplivne kávovou srágoru
pro zahřátí duše i dlaní
Kosa že od úst stoupá pára
Než zahouká vlak ranní
zbývá pět hodin a poslední dvě cigára

RYCHLÍK R 21.03. JARNÍ KURÝR

V sešlapaných botách sentimentu
rázujeme po zaplivaném perónu
Odhazujeme nervózně
nedopalky netečnosti
Místo rosy na kolejích
lesknou se jen olejové skvrny
na štěrku mezi pražci
Holubice z archy Noemovy
usedá na drát troleje
Prázdný plastový kelímek naděje
rozverně tančí
na odpadkovém koši
Krunýř samoty
nastavuje uši
a šifruje chrapot
staničního rozhlasu
Tolik očekávání
tolik iluzí a přání
tolik smutku a loučení
tolik naivních dojáků
jak z televizních seriálů
tolik semaforů v špalíru u trati
jak křížů podél cest
Lotr po levici sakruje
Zase má zpoždění!
Prázdné naklonované tváře
jak z karnevalové merendy
se rozjasní úsměvem
Opojný okamžik
Dunění ticha
Kola rychlíku
hrají z paměti
bez partitury
fanfáry návratů
Objímavá setkání
Na semaforu zelená
V krku

škrábou nevyřčená slova
Trýznivé mlčení
filtrované přes špinavý kapesník
Co zbylo bolí
Záclonky
jak cáry potrhaných snů
vlají z okna posledního vagónu
Vzduch sladce voní
dálkou a jarem
Po nástupišti
vítr honí
promaštěné papíry
od cestovních řízků
a švorcová urozenost
si strká s noblesou
do klopy pampelišku

POLEDNE

V letním žáru
přikovaný vítr
k chladu studny
Ve zvoncích
hladina nektaru
podobna zrcadlu
A stíny se chvějí
snad strachem
z minut prodloužení

STRUČNÁ ZPRÁVA O STAVU UNDERGROUNDU NA MORAVĚ

Když v Olomouci na hlavním nádraží
vystoupil z vlaku básník
Ivan Martin Jirous
dav posunovačů průvodčích výpravčích
a taky korpulentní hanačky v krojích
z reklamy na Hanáckou kyselku
na něj pokřikoval
Mistře dáte nám autogram?
Mistře podepíšete se nám?
Prosím pane Josef
Prosím pane Fousek

NA BŘEHU MORAVY

Bosé slunce
kráčí po hladině
Vlnky
ho svými doteky
šimrají na chodidlech
Stíny lechtaných nohou
hlučně prchají
v nástrahách okamžiku
Rybí světy
rybí města
rybí katedrály
mlčí u dna
V barevných spirálách času
lesknou se šupiny zapomnění
křičí němota jiker
moudrost věků
drhne o ploutve
Skrze potrhaná oka
zpuchřelých sítí
propadají zbytky svědomí
spolu s kvádry lhostejnosti
Na tenkých vlascích
zmítají se na háčcích
myšlenky odcizení
Odnaučili jsme se snění
se srdcem na dlani
obehnaným ostnatým drátem
naříkáme zmatení
nad malostí našich akvárií
Nerozumíme rybímu znamení
Rány zasypané solí
hnisají a bolí
Po hladině
pluje líně
prezervativ a petka od coly
někdy i mrtvolý

MIROSLAV „MIKY“ MARUSJAK (nar. 1960 v Olomouci) vystudoval stavební průmyslovku, ale po absolutoriu odešel ze vzdoru vůči tehdejšímu režimu do lesů jako dřevorubec. Je milovníkem přírody, trampingu, rybaření a houbaření. Později se mu na více než čtvrt století stává druhým domovem železnice, v současnosti pracuje na olomouckém nádraží jako signalista. V roce 2009 vydal sbírku básní Jenom jako a v r. 2012 Dunění ticha, svojí tvorbou je zastoupen také v česko-americkém almanachu Prchavé domovy / Fleeting Homes (UP Olomouc, 2010) a je zakladatelem hudebního uskupení Poetic Band. V Olomouci pořádá Alternative fest a působí jako dramaturg festivalu poezie Ostrovy bez hranic.

Petr Pustoryj

CESTA NA SEVEROZÁPAD

„Co je to za blbec..., nějaký Hendrych,“ slyší z dálky.

„Mhmmm...“

Sundal brýle a promnul si víčka. Matka, způsobně usazená v drážní zeleni, přežvykuje chleba s řízkem. Naklonil se k Reflexu na jejím klíně.

„To je takovej kulér, maminko, to bude nějaký čtenář. Lidi mají potřebu furt něco komentovat. Kdejakou blbost. Ně něco sdělovat, spíš někoho druhýho mistrovat.“

Zkontroloval Martu naproti u okna. Čte Tolkiena a poslouchá saundtrek *Pána prstenů* z diskmena. Zaujatá.

Chvilí bloudí očima po okolní krajině. Zvolna se mění, nezáživná, okýnko po okýnku. Polabí. Hledá okamžiky. Těžké temné mraky jsou nehybné.

„Makovský, Makovský..., to byl sochař, né?“

„Ano, maminko, Vincenc, přesně tak.“

„Vidíš, přece nejsou blbá, něco si pamatuju, jak v tom milionářovi. Až se tam přihlásím, koupím ti ten foťák. Nebo nechceš to vzít za mě? Snad v té palici přece cosi máš, krom volovin!“

„No tak, hele, před národem se znemožní sama, ano?“

Za oknem prší. Leje. Opět přimhouřil oči, nechává se ukolébat kapkama a rytmem pražců. Než v Pardubicích přisedali, seděla na Martině místě naproti holka, bruneta, typ, co se mu líbí. Občas na ni nenápadně koukl, předstíraje úpravu zrcadlovek založených na čele, nebo jiný laxní pohyb, a dělalo mu dobře, když sem tam ucítil pohled její. Asi třikrát se za těch sto kiláků očima střetli a vsadil by se, že tam byl šibalský záblesk, jako že *vím, co ty...* Inu víme. Komické. V Pardubicích se už na schodech do podchodu ohlédl, jestli se podívá z okna. Podívala? Za odrazem prázdného peronu se mihl stín.

Něco ho šimrá na dolním rtu.

„Do pusy!“ velí matka a strká mu půlku meruňky.

„Ále mamí, nemusíš mě krmit jak veverku.“

„Ať si nezamatláš ruce, přece, jsou měkký.“

Marta vypnula diskmena a posměšně se ščuří. Dokonale se probral, slunko ho znovu nutí do brýlí. Z matčiny ruky slupnuli ještě pár vypeckovaných okrájených půlek.

„No, vidíš, vždycky přídete k hotovému.“

„To je přece náš úděl, přijít k hotovému, mamí. Úděl té mladé generace, oddřít to vždycky musejí staří. Všechny to čeká...,“ mrkne na Martičku, ale ta už zase uhání *Středozeří*.

Neteřinka je v lilitím věku, začíná se formovat, fyzicky taky, pochopitelně. Po prázdninách na gympl, se sborem projela kus Evropy..., staré, i jeho, má patřičně na háku, jestli to jde takhle říct. Nonšalantní lvíče s budoucností.

Vlak se šine krokem mezi poli, rozpálený, že nestačí větrat. Dokodrcá se do stanice, brzdy ani nezapiští. Vagon s nimi jak v posledním tažení šhubne. Stojí.

„Stará Paka,“ hihňá se Marta.

„Paka stará!“ chechtá se taky.

„Co to?“ ptá se matka.

„Ále, jen si tak hrajem,“ odpovídá. „Stará Paka.“

„Aha,“ praví matka, „to su já, starý pako, haha,“ a cpe mu do úst chleba s řízkem.

Marta se dusí meruňkou a smíchem.

„Ale mamí, copak nevidíš, že tu něco mám? Zasviníš mi to! Ted' nechcu!“

„A co to tam píšeš?“

„To nejde říct.“

„Áha, nějaký zážitky... nebo teda něco o něčem!“

„Jo, maminko, něco o něčem.“

Vedle, na odstavné koleji zarostlé lebedou, v poledním slunci ostře razí žlutá, oprýskaná a na bříše už dost zrezavělá lokomotiva, futuristický design z půlky šedesátých, se třemi světlomety na čele. Odložil papír, má na co koukat. Vrak mu bůhvíjakou asociací připadl jako doslouživší hipický autobus z éry Haight Ashbury – asi čeká na šroták, ale nejprve ještě musel dostat naposled do těla. Bez dvířek a oken dává nahlédnout do zčernalých útrob kabiny. Přes celý boční plech má sytě rudou ozdobu – rozmáchlý sprejový nápis *Aurora*, vlnící se nad došeda sežehlými stonky vzrostlé trávy. Pítoreskní kombinace formy a obsahu. Snad to měl tvůrce na mysli.

Ve Staré Pace stojí už nejmíň čtvrt hodiny. Vzduch v kupé stojí taky. Otravné vedro. Vždyť se tam docela těší, třeba na Hrubé Skále byl poprvé, podle fotek, před takřka pětatřiceti lety, ještě s otcem. Pak ještě párkrát, ale po pubertě Turnov a příbuzné míjel...

I strýc Hansi se jistě těší, slíbil přijít na nádraží, aby prý to nemuseli po takové době hledat. Téměř hluchý, poloslepý, po mrtvičce, s cukrovkou, o holi. V osmdesáti asi poslední možnost se s nimi potkat. Ale bratranec? Pepi? Ten těžko..., pod pantoflem, ta jeho mu to asi zatrhne. Je na prachy, s tchánem se příliš nestýká. Leda když přijedou ukázat fotky z dovolené v Tunisu, trochu mu poklidit a pumpnout ho na dostavbu hnízdečka v Sedmihorkách..., byt je stejně přepsaný na ně, Jana už se prý nemůže dočkat...

Fuj! Ani představou... Ale to všechno jim stačil strýc napsat. Velkými kostrbatými písmeny. Dopředu, radši.

Hrubá Skála, Malá Skála, Trosky... Vyšlápnu na stará místa, jak jinak. Jen s Martou. Ta to tu nezná. Strýc s matkou asi jen u kafe, vavřince a tyčinek zavzpomínají, jak se sem, do Českého ráje, sjížděli – rodiny, děti. Hlavně na ty, kteří už tu nejsou.

Zdali na háčkované dečce krášílíci stůl čeká pokojový teploměr Ještěd? Jestlipak v broušených vázách ještě kvetou plastové gerbery a růže, které strejda Hansi kdysi vozil z montáží v Polsku a NDR své ženě Magdě a zásobil tím hitem i bratry a sestry rozptýlené do všech koutů Čech a Moravy? Dokonce i rodiče – babičku a dědu, za nimiž se též jezdilo takřka každé léto na periferii ponuré zaprášené Karviné, do dřevěné dělnické kolonie mezi dýmajícími haldami, na které tehdá s bratranci a sestřenicemi pod přísným zákazem nesměli, ale přesto s gustem lezli, a nevábnou stokou, v níž se kupodivu daly zahlédnout ondatry.

Těšili se vždy na společně prožitý týden, ať v Českém ráji, nebo častěji ve Slezsku. K moři to nešlo, rodiče, normální smrtelníci, bez peněz, známostí a devízáku neměli šanci, ale do Karviné a hlavně na Těrlicko za strýcem Willim a jeho dětmi jo, to jo. Výjimkou byl Pepi. Odjakživa nemluvný, navíc nos navrch z Baltu, moc se nebavil. Jestli bylo o čem. O tuzexových hadrech? Strýc si vykupoval svou nepřítomnost u rodiny – Pepi vyrůstal za ženskými sukněmi, s matkou, babičkou a sousedkama, až do svých stopětadevadesáti centimetrů. Až do svatby. Svému otci se přestával podobat.

Strýce Hansiho měl rád. Byl podobně přímý a velkorysý jako otec, ostatně byli si ze sourozenců nejbližší, a jeho vyprávění z cest tehdá znělo tak senzačně. Nejdál byl v Egyptu a v Lybii, a to už byla nějaká exotika! Jednou mu dokonce nechal vybrousit nenápadně vypadající šutr, který našli na Kozákově. Dnes ten malachit veze s sebou. Vzpomněl si na něj při poslední návštěvě u matky – leta stál na sektorce v obýváku, hned vedle otcova fotoportrétu – a pojal trochu profláklý conceptualistický nápad vrátit ho zpět. Smrdí to navíc na hony sentimentem a stejně se trefí s přesností asi tak plus mínus pět kilometrů, ale už se té myšlenky nezbavil.

Pohladil kámen v kapse. Studená, hebká, vyleštěná ploška, ostrá hrana, krabatý hřbet. Tak na co se čeká? Na vzpomínky?...

Na karvinskou babičku s takřka nevidoucima pomněnkovými očima potaženými zákalem; hmatala po jeho hlavě, aby mu vtiskla na čelo polibek, ale jejímu *chodž do mnie, kochany, daś sobie herbatke i herbatniki?* ve šlonštině nerozuměl. Na děda, opraváře kol a hodin, bigotního katolíka, který jí prý z života udělal peklo. A který taky vydědil tátu... Údajně kvůli tomu, že si po válce kvůli úřadům počestil jméno, ve skutečnosti spíše proto, že si jako jediný dovolil mu oponovat a svou matku hájit... Ani by se nedivil.

Pedantický stařec snad nikdy nedal najevo nějaký cit, i on se ho docela bál... Vlastně nejvíc vzpomíná na jeho hodiny – v dílně měl po poncích a šuplících strojky, bezpočet budíků, kapesní hodinky s rytinami zdobenými plášti, ve světnici na almarách stolní i sloupové hodiny, stěny ověsil velkými pendlovkami. Kam se podíváš, hodiny. Když o poledni a hlavně na půlnoc všechny odbíjely, bylo to nepopsatelně zvláštní a krásné. A trochu děsivé – ztracen v obrovských duchoch staré postele pak ne a ne usnout.

Tak tuhle unikátní sbírku sourozenci – včetně Hansiho – po dědově pohřbu rozprodali. Z nich ale tety Frída, Gerti a Liza a strýc Günter už také umřeli. Žijí pouze nejmladší Willi a nejstarší Hansi.

A Adolf, jeho otec? Ve dvačtyřicátém ho v Těšíně sebrali Němci a musel, ještě neploletý, na frontu. Ve Francii přeběhl ke Spojencům a prodělal výcvik v Anglii. Zubaté na západní frontě unikal, válku přestál „jen“ se šrámy psychickými. K těm infarktům ho dohnali o tři desetiletí později normalizační komunisti. Ti, kterým do srpna osmašedesátého věřil. Uštvali ho obviněním z údajné sabotáže ve fabrice. Otec. Ve vzpomínce je velký, laskavý i přísný, spravedlivý jako Bůh. *Requiscat in Pace*.

Zpátky v Pace, šklublo mu koutkama. Kampak s tou latinou?

Jako kluk často tajně z šuplete skříňky pod televizí vytáhl *relikvie*, jak tomu říkal – krabičku, jejímž obsahem byly odznaky a výložky z válečné uniformy, dokonce jedno vyznamenání. Tehdy ještě nevěděl, že otci po návratu v pětačtyřicátém načas vypadaly z těch hrůz, o nichž nikdy nepromluvil, všechny vlasy. Ani to, že byl pak paradoxně povolán, aby dosloužil vojnu v poválečné československé armádě. Že narukoval na Hanou, do Přáslavic – a díky tomu je tady on. Neboť tam se táta na tancovačce seznámil s mámou. Nic z toho netušil, zajímaly ho jen relikvie, a potom nejvíc obálka s fotkama. Mezi nimi pár ateliérových podobenek docela půvabných slečen, prý Francouzek, a tak ho fascinovala představa, že by se mohl narodit někde úplně jinde – a taky jindy, že už vlastně mohl být dospělý – Francouz! Dnes se tím baví a matku škádlivá. *Dnes* už může..., ale co s tím *včera*? Dávno z ní měl vytáhnout, co ještě neřekla.

Kdoví, jak by to chodilo, kdyby tu táta byl. Připomněl si zářežící fakt, že jej nikdy netrestal fyzicky. Jakmile byl rozčilený, odbyl to verbálně, exekutiva byla na mamince. Až dnes si to dává do souvislostí.

Při každé návštěvě ve starém bytě v Marientálu hraje s otcem stejnou hru: Jeho oči ho z fotky upřeně sledují, ať stojí kdekoli. Není vyhnutí, jak před nějakým portrétem šlechtického předka na zámku, vždycky se k němu obrátí a podívá se do nich. Někdy se smějí, někdy mračí, někdy ptají. A to by věru váhal s barvou ven... Taky se ptá on a sugeruje si odpověď. To posledně, když si přečetl strýcův dopis, ho napadlo, co by asi dnes říkal o dědovi, který ho smrtí o pár měsíců předběhl, co by měl k sourozencům, ke své ženě, která mu zůstala věrná...

Jsme jedné krve ty i já, řekl Mauglí..., vytanulo mu. S příbuznými ob koleno, s přáteli z dětství, se pak ještě potkávali na jejich svatbách. V posledním desetiletí už jen na pohřbech rodičů. Sjedou se z celé republiky, aby si pokondolovali a zírali na sebe přes ubrus smuteční tabule nevěda, co si říct. Dávne dětské hry v nepaměti.

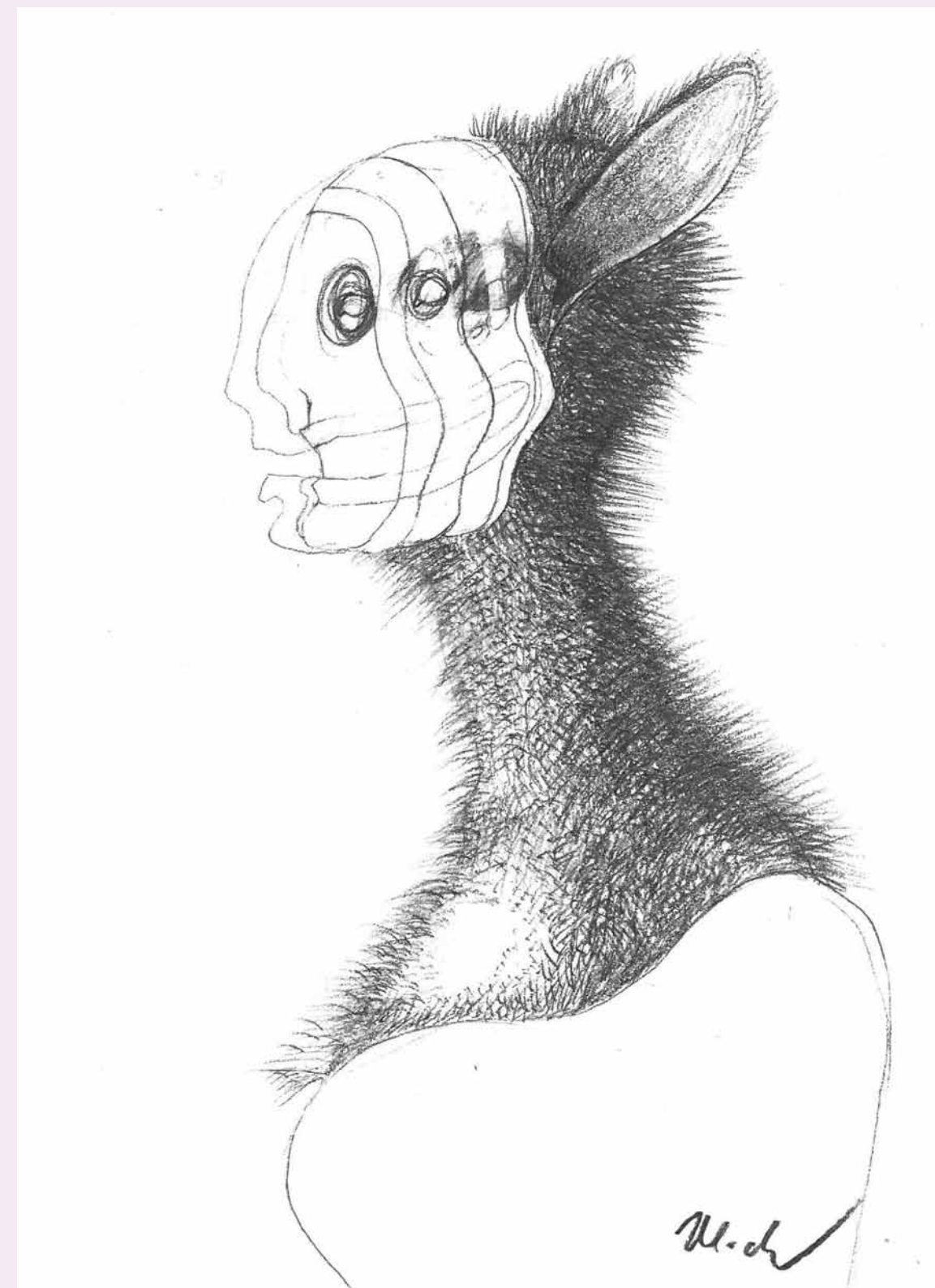
Loni mu došel zčistajasna od Žandy mejl s pozvánkou na sraz sestřenic a bratranců. Byl opravdu překvapen. Do Karviné dorazili – krom Pepiho – i s drahými polovičkami a dva propršené dny vypíjeli domácí bary u ní a u Terky. On přijel sám. Zhlédl stovky špatných fotografií, nádavkem sáhodlouhé nudné video z placaté Floridy, kde Žanda s manželem půl roku vegetovali u syna, vyslechl co kdo, proč a za kolik. Zoufale si nepamatoval, kdo patří ke komu, či je který potomek znuděně zevlující bytem. A když se vyzván, aby taky dal něco k lepšímu z rodinného života, posilněn napoleonem, vytasil s černobílým fotkama porodu své dcery, zrozpačitěli. Příliš naturalistické... Od té chvíle byl za exota, ačkoli se snažil. Smažil. Sám sebou se stával až střizlivější ve zpátečním vlaku.

Jako děti se bez času obešli. Stačily hodiny, vteřiny, maximálně dny. Návrat se však nepovoluje. Nyní, banálně řečeno, je to nepřítel. Příliš uhání a příšerně se vleče.

Jako teď. Tady. Rozhlédl se po kupé. V Pace přistoupili mladí manželé. Ukládajíce tašky překotně a otravně šveholili, teď už je vedro nutí jen tupé civět. Ticho a pot. Dvojice much zlézá štít ubrousku od svačiny. Matka s očima za brýlemi pootevřenými jako králík uchrápka, časopis se válí po podlaze, otevřený na nedoluštěné křížovce. Nerad se pro něj sehnul a položil ho zlehka, aby ji zbytečně neprobral, zpět na její klín. Marta si všimla, založila prstem stránku, sundala nesrozumitelně šepalující sluchátka a spiklenecky mrkla. Oplatil jí a mlčky pokynul za dvojí špinavé sklo staženého okna, ale jen nechápavě

zakroutila hlavou a pokrčila rameny. To není ani *Středozem*, ani *Mordor*. Co dělat, Frodo Pytlíku? Výhled z tisíců marných. A on kouká, jako by to mělo nějaký smysl. Za vykuchaným trupem s „anarchistickým“ klikyhákem olšový hájek, řídký větrolam topolů a pole pšenice. Nad zlatým obzorem vybielené nebe, vysoko raci, křičí, letí jako stroje. Na severozápad, jako oni.

Konečně. Motor zahrčel, flétna výpravčího, jedou. Odstrčil natažené nohy, vstal a inkasoval hříběcí kopanec – a hned ho vrátil. Vyklání se z okna. Do tváře ho uhodil horký smrad spálené nafty. Stříbrné lajny se tam vpředu, kam nevidět, sbíhají, a konečně luft, přes hrncování výhybek dál, dál do krajiny, která opět spořádaně běží zpět. Ohlédl se včas, v rozpáleném vzduchu, tetelícím se nad kolejištěm packého nádraží, se zaleskly tři báječné slepé oči na zádi Aurory.

Zdeněk Volf

...

Díváš se do roští, jež nehoří,
v neděli po Kristu Králi,
kdy nelze rozdělovat oheň –
i pálit právě oschlé ořechové listí,
jak ti, kdo nemají v sobě oheň, hoří z něho...

ŽIVÝ BETLÉM

23.-31. 11. 2011

Minuta ticha – mezi rozmrazením spermií býka
a připuštěním jalovičky – za Havla. Bác, slyší žena,
dcery u oběda: v hale spadly hodiny. „I kdopak
mne to zase ruší,“ pakuji Marii s Josefem v roli
rabína. Píšu-li, ani to nemusím hrát, bráním se u ohně
nad svařákem. K půlnoci... na shozených šatech
tančíme jako na kostech. I pod sněhem, prozrazení
světlíci, vytrháme proti sobě plevel.

POPEL

Rozmrzlo. A zase šlo rýt. Převracet v sobě,
proč nenaučil dcery modlit se, pouze modlitbám
– vprostřed údolí, poblíž tahu na Prahu,
kde jako v mušli zaposlouchává se do kamionů,
propadaje roštěm veršů Roberta Frosta
ze Starce v zimní noci: „Byl světlem
jedině sám pro sebe, co šlo mu hlavou,
věděl jen on sám,“ pokaždé v lednu,
jak od Garyho Snydera: „nic neotřese tou
čistou oddaností,“ vždy zjara na polenech
pod ořechem než začne zahánět slepice
a modlitbu prožívat jako prohořívání.

BEZ ROZDÍLU VAH II

L. Laštůvkovi

S hlavou u tvého obrazu *Ukřižovaný*,
s nohama k litografii *Propadání*
ted' spávám. Trenér z juda mi zemřel.
Újezdský hřbitov je jen malá váha
vůči prostějovskému... učil nás
neprohrávat na zemi. I proto lnu
k Mistru, který vše rozhodl z hrobu.

LINK

Po opuštění těla, na cestě
k bariéře, bráně... řece?
— před setkáním s bílou bytostí
prozřel v tunelu pražského metra.

KEŠKY

ze soboty

Jednu zaměřili i u nás... poblíž
viaduktu. Spadl bych v očích vnuka,
kdybych si nespálil lýtka o kůru

kanadského topolu. Zeť je pak
ukládal do notebooku, než jsem ho uspal
Skácelem. Poslouchali jsme ještě

při merlotu přicházet přes verandu
déšť. Než na flash... raději
to stahuji pro vás na verš.

SVATEBNÍ ŘEČ

Martinovi a Dominice

Šaty nevěst jsou přešity z padáků, skrývaných otci
po dopadu. I o satebním slibu snad nejvíc kdy řekl
generál Pernický, shozený do protektorátu: „K čemu se
jako parašutista zavázete, musíte plnit tisíce kilometrů
od velitelství. Dals slib, a podobně jako se poprvé odvážíš
skočit padákem, všemožně se musíš snažit úkol splnit.“
Jen místa dopadu se v manželství pořád mění.

FILM

Převypravuje mi *Příběh Alvina Straighta*,
přes lowu... drkotajícího na malotraktoru
před smrtí pohovořit s bratrem.

Mému bratru se narodil nevlastní syn
— dávno jsme nevyšli na Hostýn,
neusínali ve sněhu, nepromluvili přes oheň.

Straight byl za války v Evropě snajprem
— na vše, co hnulo se, páčil; žel mlázím
plížil se zpět jejich chlapec-průzkumník.

Co lze mít švagrové za zlé, zvlášť v kapli,
kde se oddali bratrem... než zdáli
dívat se na její záda ohnutá nad kočárkem.

KLÍČ

Snad pro to zábradlí ve výšce vršků
ovocných stromů připadá si
teprve druhý kluk mé třetí dcery
jako na lodi. Končí na financích,
vyznáváme se z kupování na slevy,
z připojování se k připojištění,
přemítaje nad burčákem z Blučiny
zda nevyhlásit tržní neposlušnost —
Soused věší spodní prádlo, v noci
si došel pro klíč, když jsem ho seřval:
řve rádio! Pro něho... pouze klíč
od domu zanechaný u nás po smrti
matky, pro mne... od nebeského?

USEDÁ

Zády k jízdě, aby déle viděl, odkud se
vrací domů. Vždy vlevo, kvůli keři
v kolejišti před Bystřicí a růženci
hřbitova pod Hostýnem s tajemstvím hrobu
z matčiny strany... Před druhou volbou
prezidenta, po snu, v němž se brali parkem
Kinských, v rukou tyče k prorážení,
když za dráty rozeznal uniformy Wehrmachtu,
probudil se. Pozůstatek četby z knihovny otce?
Po příchodu v sekretáři kontroluje: *Morava
v boji proti fašismu II, Za Volhou není země,
Partyzáni v Československu 1941–1945.*
Jedí sami. Otec ozřejmuje pátrání po bratranci,
interbrigadistovi ve Španělsku: dokumentujeme
jen průstřel břicha v Pražském povstání
— přišlo v týdnu z armádního muzea.
Mezi štamprlemi stržen pozoruje, jak strouhá
pro maminku jablíčko, jak ji v hospicu
pak krmí i promazává pod pažemi...
Od návštěvy k mostu jako vždy mlčí,
nahnuti vedle sebe nad řekou.
Bečva nemá srdce, teče z něho.

ZDENĚK VOLF. Narodil se roku 1957 ve Valašském Meziříčí. Absolvoval SZTŠ – obor veterinární v Kroměříži i mimořádné studium na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity obor český jazyk a historie. Po letech strávených na žíněnce v judu, oddán józe, meditacím a makrobiotice, přistoupil k obnově křtu z dětství. Pracoval jako nákupčí dobytka na jatkách v Kroměříži, jako inseminační technik na Bruntálsku a nyní jako soukromý inseminátor v okrese Brno-venkov v okolí Mohyly míru. Je otcem čtyř dcer, žije v ústraní v Brně-Tuřanech. Časopisecky publikoval v *Souvislostech*, *Tvaru*, *Hostu*, *Psím vínu*, *Salonu*, *Welesu*, *Rozrazilu*, *Wagonu*, *Aluzi* a dalších. Jeho tvorba vyšla v celé řadě sborníků a v několika antologiích, např. *Antologie české poezie II.* díl (*Dybbuk*, 2007) a *Sto nejlepších českých básní* (*Host*, 2012). Vydal pět básnických sbírek: *Řetězy a ptáci* (*Arca JiMfa*, 1999), *K svému* (*Host*, 1999), *Stahy* (*Petrov*, 2003), *A mrvě prsteny* (*Protis*, 2007), *Až na poslední pohled* (*Barrister & Principal*, 2013) a *básnický deník Srdcář* (*Dybbuk*, 2008). K vydání připravil *pozůstalost prokletého básníka Oldřicha Ludvy Kozłowského Příběh na rozpálené žíly* (*Sursum*, 2007) a *básnickou antologii na téma zvíře, chlév, dvůr, pastva, jatky* Chlévská lyrika aneb zvířata nám odcházejí ze života (*Sursum*, 2010) s fotografiemi Jindřicha Štreita. Příležitostně píše recenze a spolupracuje s Českým rozhlasem Brno a Vltava.

Jaroslav Kovanda

• • •

Jako ten stařec od Mánesa
který si v dubnu ohřívá nohy
málem jsem napsal nad propanbutanem
i já před krbovými kamny
vzlínám k jaru nad ránem
a zatímco ve výhledu za ním kdosi roubuje stromek
tak za mnou Mitrofanov či kterýsi jiný mediální atlet
jako by rouboval už rovnou noviny

• • •

Františku Horkovi

třeba ani smrt
při nadúrodě endorfinů
nebude nic tak hrozného
třeba bude smrt to nejkrásnější
co člověk kdy zažije

třeba přiletí ti bez kolen
co mají jeden pár křídel k ovívání Boha
druhý k přepravě
a třetí k zakrývání pohlaví

a trůni kteří nemají ani nohy
ale kola
budou *tam* rádlovat
dospělých chlapů podobné vývody

• • •

V hospodě Na rožku
pod cedulí „RUM JE MLÉKO HRDINŮ“
sedí chlapi – na těsno hlavy
neboť zvenčí sem svítí prach –
neboť na opačném konci sálu
slam samoty nám léčí seriál
S kornoutem zmrzliny v podpaží
Laďa nasedá na kolo
jede do prdele ahoj
protože už ho viděl

13. 3. 2013

bylo počasí vhodné tak akorát
pro velkou špikovou kost
kterou jsem vytáhl z hovězího vývaru
a ten „cholesterol“ vyklopil na dva krajíce
veliké jak dětská předloktí
Na krásné slovo alespoň
zavěšené za oknem
jsme se pak s vnučkou dívali

• • •

zase bloudím Archlebovem
ve vrátech vítá mě zelený býk
do příkopu mě zahnal
zalehl hlavu
prosím kohosi
za nohy mě tahají
ale na asfaltce už zas mi
přes ramena visí paznehty
zas kamsi jdu

• • •

A příští papež bude nejspíš z Afriky
z některé z nejchudších zemí světa
protože tam na oblasti mají asi jenom jednoho ateistu
vycpaného někde na zdi vedle relikvie předkožky Ježíše Krista
a sbírky bazuk beztak...
Příští papež bude tedy nejspíš
odněkud z těch maria panno malarijních krajů
kde mají snad jen jednoho s Bohem rozvedeného
když ostatních 99,99 %
je hluboce chudých a tedy věřících
jak jsem dnes v novinách četl

• • •

Slavný československý běžec na 400 m hladkých Josef Trousil
říkával, že i běžec na stará kolena může srazit z času
ještě nějakou tu setinku. Ale musí se snažit běhat pěkně.
To znamená propnout pěkně, rovná se správně a na doraz,
i ten nekontaminovanější svalík, asi. Psát krásně ale znamená
něco jiného než činit v tom dětském vtipu pes jménem Hlouběji.
A taky asi něco jiného než měl na mysli náš bodrý strýc,
když děcka při jídle napomínal: Hrabete se v tom
jak ve zdechlých jiříčkách...
Jediné řešení je asi psát jako bys tkal umakart,
jako když Čechov vyčkával u povrchu?

20. 3. 2013

První jarní den – na církevní škole v Čadci samé dějá vu –
nehlučné jeptišky jako by chodby pastovaly sukněmi –
Ježíš na každém rohu –
za oknem i v okně farář Brtoš ve své „duchovní Poesii“
láme Nezvalovi nohu –
biblická kyškyšhanba stokrát jinak a pot –
schovankám čtu pak
z Nejakého Jury Vičíka jak kráva Malena
sežrala mladému Baťovi tenisák
a jak se zdula – schovanky se smějí –
jeptišky možná nejradši by mně daly buchtu
do zad

JÁ PROTRA SOBĚ OČI

*Já protra sobě oči dím:
„Ještě-li svět dosti svobod nemá,
že jich více chce? Uzdy vám,
uzdy a biče a trochu helleboru!“*
kdyby Jan Ámos v prmetimu dnes v ČT řek,
kolik by mu hrozilo as od Jolany Voldánové až?

*Pozn.: hellebor = čemeřice,
která svým jedem způsobuje silné slinění,
závratě a někdy bezvědomí.*

(po četbě knihy Labyrint světa a ráj srdce)

VČERA NA SLAVNÉM KOŠTU VÍN

v buchlovických zámeckých sklepech
potkal jsem jednoho staršího básníka.
U guláše ukazoval mi potom na mobilu
svůj pozdní sběr: pičenky jakoby ve vrbičkách odchycené
i takové, co proti světlu připomínaly štucly...
*„Kdyby mě klepla prostata, asi bych zvolil rychlý konec.
Ale ta tvoje skepse není o nic lepší.
Skepse je rovněž sebevražda,
jenže pomalejší, jak říká klasik.“*

ŠEL JSEM SKRZ HALENKOVICE

a koho nevidím
tesař Laďa Kedra
sedí až kdesi u strašnosféry
na zelených krovech rozestavěného domu
zbohatlíka Pumprly
volám na něho Laďo snad se nebojíš
já slov strašně
a kde budou mít na té hůře seno pro králíky
a Laďa mně posílá pozdrav
Jaro jak to tak vidím tak dole
v počítačárně tři krát čtyři
v létě trávu tam budou sázet
zjara sněh sušit
a podobně

Jaroslav Kovanda | NEZNÁMÝ VLADIMOV

Když si ve Světové literatuře 6/1962, v revue zahraničních literatur, v proslulé „světovce“, hned na první straně v novele od Georgije Vladimova „Kdo jezdí sám“ přečtete „Nákladáky se pohybovaly pomalu, v pravidelném odstupu; zdálo se, že sama serpentinovitá cesta je táhne po sobě vzhůru a její ocas že stále dorůstá v hlubině. Tady je práce – no potěš pámbu!“ řekl mladík nahlas. Květnatě zasakroval – jen tak z přílišné bujnosti, a usoudil: „Ať mi nikdo neříká, že se tady neuchytnu.“, napadne vás leccos.

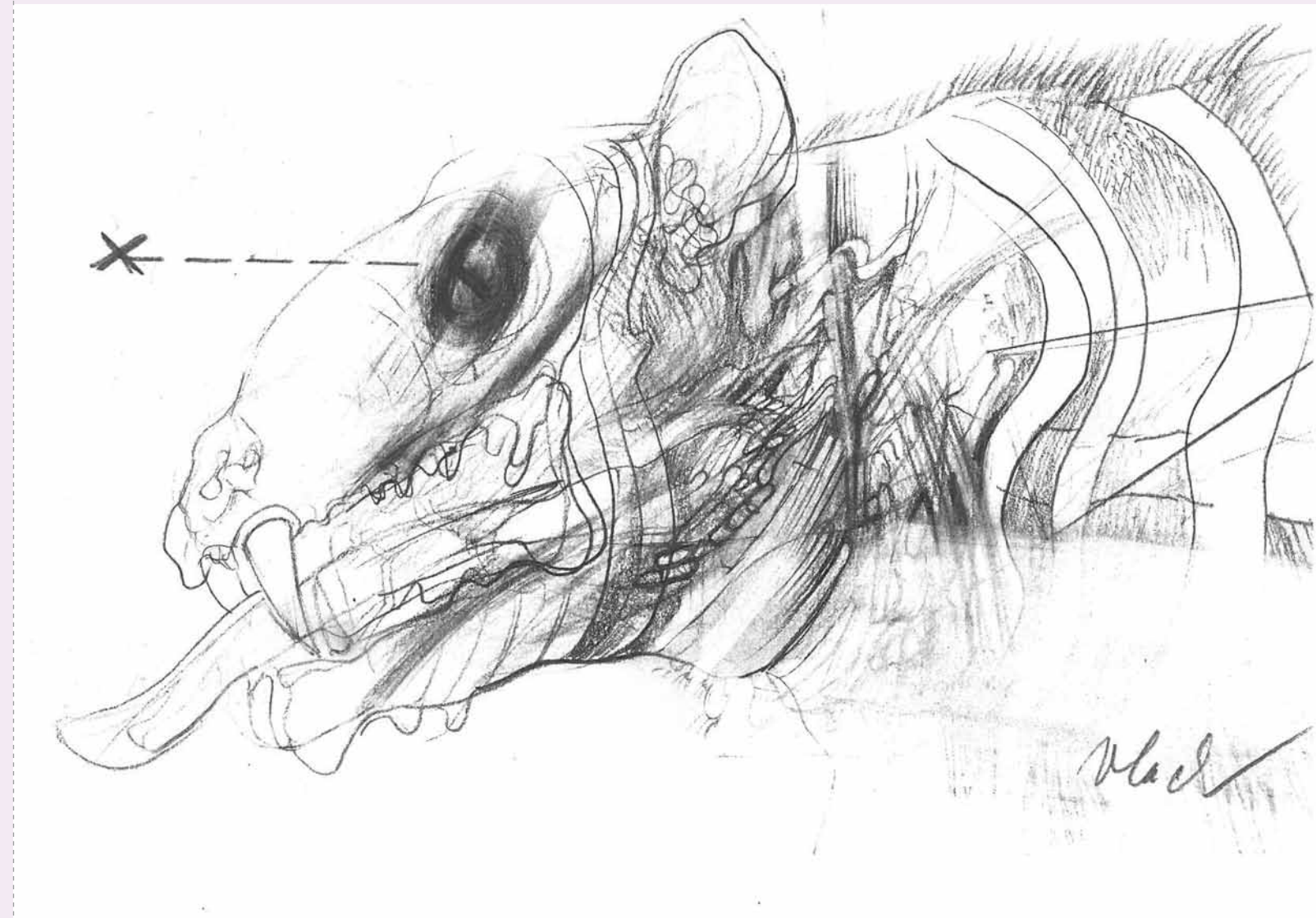
Současný většinový autor by určitě nepoužil „květnatě zasakroval“, ale rovnou konal, a o „práci“ by taky moc nezavadil, když tak za barpultem anebo někde „na síti“. I řekl jsem si, sorela ti paměť osvěží, když nic, aspoň se pobavíš... A naráz čtu a čtu, jak už jsem dlouho nečetl, a nemůžu se odtrhnout. Omlouvám se za intimitu a hledám v doslovu, o koho jde, a kdo prózu z ruštiny přeložil. A on Zábrana: „Proč by šofér odněkud od Kurska, náš současník, nemohl být protagonistou dramatu stejně velkého jako Aischylův Orestes? Proč by si třicetiletý sovětský autor prvotiny nemohl zvolit za téma jednu ze zcela základních (a heroických) situací člověka na této zemi? ... Zdá se mi, že k největším kladům patří její zralost. Zralé je téma, i kniha. Konečně autor, který ‚neslibuje‘, ale který už dal.“ A na jiném místě srovnává Vladimovovu prózu dokonce s Hemingwayovým Starcem a mořem, dá-li se to tak skloňovat. (Ano, Jan Zábrana měl čich, ten by asi nic chudokrevného nepřekládal.)

A oč v knize jde? Ještě ani ne třicetiletý řidič se uchází o práci na povrchovém rudném dolu. Aby ho vůbec přijali, s obrovskou chutí (!) opraví nejprve zdevastovaný nákladák. A protože se chce konečně usadit a potřebuje peníze – kdesi v jižním Rusku má mnohem starší ženu –, jezdí s nakládkou od exkavátorů i za deště. Příběh v podstatě jednoduchý, lidsky tragický, jak asi tušíte...

Georgij Vladimov (1931), kritik a spisovatel, napsal tuto knihu po studijním pobytu na dolech a šachtách v oblasti Kurské magnetické anomálie a byl za ni – na základě této jediné práce – přijat ihned do Svazu sovětských spisovatelů, což byl asi větší problém, než jak se dnes dostat do spisovatelské Obce naší. Vladimov, vlastním jménem Volosevič, byl Ukrajinec, v roce 1983 emigroval do NSR, kde ve Frankfurtu v roce 2003 zemřel. Možná emigroval i proto, že znal dobře tehdejší sovětské poměry. Viz třeba tento drobný detail: „Hned ten večer si vyzvedl (Poňakin, hlavní hrdina příběhu – pozn. JK) kufr a batoh z ubikace – jak se tu říkalo jednopatrovému roubenému stavení pro nové příchozí – a přestěhoval se do internátu – jak se říkalo nejdelšímu prkennému baráku s terasou a lavičkami před vchodem, který stál v dlouhé řadě úplně stejných domků.

V internátě ohmatal prostěradla, zhoupl se na drátěnce postele a do prasklin v tapetách nasypal prášek proti štěnicím. Nad hlavu si přibil poličku na mýdlo a na břitvu, na zeď pověsil kulaté automobilistické zrcátko, a vedle něho, symetricky po obou stranách, připevnil fotografie Eliny Bystrické a Brigity Bardotové. Za fotografie také nasypal prášek proti štěnicím.“

Nevím jak vy, ale já v těchto popisech necítím až tak Hemingwaye, ale našeho staré známého Nikolaje Vasiljeviče Gogola, taky Ukrajince, a učitele nad jiné.

ILSE RINGLER-KELLNER (9. September 1894 in Sarajevo, damals Österreich-Ungarn; † 25. August 1958 in Salzburg) war eine österreichische Autorin.*

Tuto větu na vás vyplivne internetová Wikipedie, pokud začnete pátrat po informacích o spisovatelce Ilse Ringler-Kellnerové. A pak ještě tři věty o jejím životě a seznam výběru z jejího díla. Ilse Ringler-Kellnerová byla ale také brněnská básnířka a básnířka jižní Moravy, a to vám Wikipedie zatají. Její otec byl brněnský Němec a Ilse prožila část dětství v Brně. Ilsin manžel, malíř Josef Ringler, se narodil v Dolních Dunajovicích a Pálava se stala krajinou i jejího srdce.

Na Internetu se také dočteme, že „Ihr Werke waren von der Blut und Boden-Ideologie des Nationalsozialismus beeinflusst“. Ovlivněna ideologií Krve a půdy. Vína a krve. Český termín ruralismus nezní tak tvrdě, tak hroživě. A taky byla ovlivněna ideologií erotiky ženy. Ideologií matky.

*Poezii Ilsy Ringler-Kellnerové krásnými slovy zhodnotil její překladatel do českého jazyka **FRANTIŠEK KLEIN** ve výboru básní Nápěvy domova (1940, nakladatelství F. Obzina):*

„Je básnířkou harmonického ženství, zakotveného v lásce k manželu a dětem, bytostně sepjatého s mythem domova a půdy, proniklého lyričnosti přírodních krás a prosvětleného důvěrou Boží. Volání spřízněné krve i hlasy země a předků zaléhaly ovšem jako příznačný moravský akord do duše všech německých básníků, jež Morava ze sebe vydala, a to už dávno předtím, než se po Německu začalo šířit heslo „Blut und Boden“ a než i u Čechů se objevil program básnického ruralismu; nejosobitějšími tóny, jemnou hudebností vrozeného nadání lyrického, stejně jako prostotou i mohutností darů výpravných, zaznívá však tento akord právě v básnické tvorbě Ilsy Ringler-Kellnerové. Zní vnitřní melodií básnířčiny vzpomínky i touhy po krajině jejich dědů; chví se v jejich vroucných a až do mystické hloubi se nořících písních, prosbách a znělkách očekávaného i splněného mateřství... Mateřské názvuky však zaznívají i v mnoha jejích překrásných básnických plastikách, okouzlujících zhuštěnou náladou, svěžími obrazy, hlubokým ponorem do života i ducha jihomoravského lidu a bud' baladickým nebo legendárním zlyričtěním koloběhu v selském žití. Vzhled i duše vínorodé jižní Moravy se v německém díle Ilsy Ringler-Kellnerové převtělily v básnický tvar ze všech nejvroucnější, ve tvar tak blízký mnoha znaky nejlepší české tradici erbenovské, že se nám zdá, jako by tu ústy dvou národů promlouval přes dálku času jediný duch společné země v nejužším sepětí obou jejich kmenů, českého i německého.“

JIHOMORAVSKÝ DVŮR

Šedivé zdi, jež réva skrývá pod úponky;
na stole, na lavce moruší hrstka tu a tam.
Ibišku houšť, z níž fialově se kývou zvonky,
a zde tím podloubím zvučným stodolu zahlédám.
Z pootevřených dveří šero se dívá stále;
dřevěný příklop studny, kotě si k spánku lehlo naň.
Nikdo tu není, kdo by mne uvedl dále.
Jenom ty stíny lístků, bloudivé, malé,
hladí mne jako dávno ztracená dlaň.

ZNĚLKA

Hle, z větve spadla hruška žlutorzivá,
zlať pryskyřníku se již zaskvěla.
Věneček z čela pocuchán mi splývá. –
Já v této noci dítě nechtěla.

Jen tebe. Tebe jen. A rozpoutání
jak příboj s odlivem tvých dravých sil.
Jas glorioly mé však vášní vzdání
o rubín krve se mi roztříštil.

Kde čas ten blahý, kde zůstal stát?
Hostii tvoji přijalo mé tělo,
svou obět Proměnění majíc dát.

Bůh s námi byl, sta andělů nám pělo.
Vrchole ženství! Věkověčný řád! –
Pojď, šat můj dej mi, trnový můj šat ...

SOCHA

Vprostřed širé cesty na vesnici
stojí soška sivá, kamenná.
Mají naspěch všichni kráčejíci.
Madona tu sama klid jen má.

Domy stínem temnější už dole.
Madona smí státi v světle svém,
od paprsků v zářné gloriole,
zatím co my domů ve tmě jdeme.

BALADA

Moravský sedlák Jeroným Uhl
vždy v úctě svých mrtvých vzpomenu.
Matičce na hrobě posvátném
nasázel hustě chrysantém.
I sestřiččin rov kde rozkvétá,
motýl rád křidélky třepetá.
Vedle však do hrobu milenčina
zasadil hlavici bílého vína.
A věřte, ta réva zvláštní zjev,
nejsladší hrozny má ze všech rév.
Uhl hrozny sbírá a v hustý rmut
zrnka již mačká. I bublá již sud
a vaří a hučí. Jak jíl žlutě stojí
mošt, v němž nečistí duchové brojí.
Však čistě šel z lisu, i jasné, zlaté
má Uhl mladé víno na Vše svaté.
A víte, proč jedno tak dobré je?
Krev jeho milé v něm koluje,
moc její duše mu lesklost dává,
pění v něm její bytosti šťáva.

I dřepí už sedlák Jeroným Uhl
ve tmavém sklepě. Dubový stůl,
ořechy, víno, čtyři sklenky.
„Pojďte již, volám! U milenky
s máti a sestrou chci hodovat!
Bohatý vinař vás pohostí rád!“
Tři kostry si sedají pod šerý krov,
ústa jim klapají beze slov.
K chlebu si ořechy louskají v půle.
Nalévej, dolévej, vinaři Uhle!
Vždyť přec ta strava na rok má
vydržet silná, zázračná. –

Když kohouti křičí v den rozšeřený,
zmizejí bez hlesu nemluvné ženy.

Ale jak sedlák trefí jen?
V bělavé jitro zírám ven...
Na jeho poli strom ve vonném chmýří
se vznáší a vločky tam tančí a víří.
I rád by si nad světem změněným
zanotil nějaký zbožný rým.
Žehná se, bručí, jak zabrán byl:
„Že bych byl, k čertu, za tři pil?“

KDE ŠUM LESŮ...

Kde šum lesů před tisíci
lety zněl, dnes žírné lány
zralých polí, v temné, skvící
pruhy krásně obdělány.

Jetel, žito, vzácná vína
rostou skvěle. V slunném vánku
pravda s pílí výš se vzpíná
za šveholem ke skřivánku.

Bájně hrady jako skály
vzadu ční. Než ve vsi není
dětí, jež by smysl znaly
starých zvěstí o kamení.

Stranou říční tok. Jen v letu
volavky zří v plné kráse
břeh, jenž luhy poset je tu. –
Netrhaný leknín rozpadá se.

VĚRNOST

Ty slůvko temné, nech se vyšetřit!
Tak rád tě stále odhazuje lid,

žes těžký řetěz, že jsi kotva zlá,
v níž síť jich lásky pevně uvázla.

Půl slast jsi nemnohých, žal němý's půl!
Skvost královský i mučednický kůl!

Kůl mučední, jenž muže v okov svírá,
když ženu štěstí matky obestírá.

Skvost královský, jenž k holdu nasazen
tak lehce věnčí bílé čelo žen. –

Pojď, slůvko temné, nech se okrášlit!
Vždyť jinak nectně odhodí tě lid. –

Jsi klenot! Smaragd v zlatě trůnních děl!
Bůh razil tě; Bůh takovým tě chtěl.

VINAŘOVA PÍSEŇ

Dej, svatý Linharte, by kroupy nepadaly
v můj vinohrad!
Když stísněn, mlád,
květ něžných rév by máj už slavil rád.

Dej, svatý Linharte, ať slunce pálí
v mou vinnou zem!
Když s nárazem
vůz tíhou žni už skřípe v humně mém.

Nechť slunce tvé jen bez přestání svítí,
až jiní zas
jak dlouhý mlžný jas
bělostně ovroubí cest hnědých pás.

Dík, svatý Linharte! Zpěv vinařů jak z dále
zni z lisoven.
Již obav málo jen
o nápoj země mé, jenž sluncem proslazen,

vždyť v travinách se těžká rosa nítí
a na věncích
jak zlatých monstrancích
zář na vraty už kmitá v červácích.

PÍSEŇ NADĚJE MATEŘSKÉ

Už nejsem nikdy jako dřív
dívenka něžná, vábný div,
jež v jaro vklouzne rozvolněna.
Mou celou bytost prodchla změna.

Žár nocí milostných mnou chvěl,
mně hloubku dal, mne rozezněl.

Kdys velká, čistá naděje má
mi v lůně kotví spokojená.

Mne ničí posměch netrápí.
Krev moje ztichla. V Bohu spí.

A nejsem-li už jako dřív
dívenka něžná, vábný div,
snem touhy pradávné, jež sním,
jak strom se těžce nakláním.

SKLIZEŇ

Když na podzim víno v sudech kvasí žlutě jak jíl,
když k zemi se snáší skvost zlatý, jenž v stromoví šelestil,
splétají mládenci s děvčaty kukuřičné klasy
jak pentle zvečera pod kůlnou. Noc bouřná se hlásí
a pruhy listů pod rukou chrastí trudnou náladou.

Děvčata zpívají, žertům se smějí,
v ošatkách švestky přinášejí
a na ně ořechů nakladou.
Plamének v lampě bliká, skáče,
hasne a hned zas jasně plá.
Slepice z kouta tiše kdáče,
v slámě se hnízdí ospalá.

Slyš! V poušti ulic, kde je která,
plášť vichru letí jako děs.
A kde jsme na slunci seděli včera,
tam něčí dítě křehne dnes.
Jak by si v stáří oddechu přály,
smutny jsou hvězdy k oblakům. –
Jezdce se blížit slyším z dále...
Nějaký jezdec míjí dům.

A zatím co víno v sudech zažloutle kvasí a pění,
zatím co děvče sní o chlapci nad klasy při pletení,
na oři supícím Smrt hledí němě v šerý dům
a pátrá, zkoumá, volí a zháší světlo něčím dnům.

PŘELOŽIL FRANTIŠEK KLEIN

VEGETAČNÉ CUKRY

je jar
viem to lebo zasa fajčím
perami modelujem bruchá a vlas mi rozkrojí krajinu
podoba našuchorenej kože kikiríka
obopne hrdlo
rezignovane pozerám na polia z ľanu
akoby z rúk vypadli zrná a všetky hrebene –
– neučesaná šúverím členok – bod motýľa
vo vriacom mlieku
– keby si sa vynoril – vlastným jazykom odlial
ťažisko stromu, krkavca

a potom
potom ma napadne, že štrk nepomelieš.
žiadna kačica na chlebe
krotká kontrola sietnice. preležaný obraz.
naklíčenosť.
najstaršie kurča vytlačí z hniezda ostatných.
chrómovo žltá na päte.
slnko je sýte.
rezom do spoločných častí
už neviem
ako otvárať, aby si dosiahol hlbšie.

LEBO PÓR A CIBULA!

niekedy nechcem byť nič viac iba telo
rozmlčané nezobudenie toho čo bolo iné
oddeľujúce priestor a nehybnosť
– v cykle zakuklenia sekundárnym pletivom
tvojho života – jedna z bylín
ja priesvitnosť

– ako keď zvrtnáš čaj.

vedel si, že ak vrabcovi pukne srdce
je púpavami?

• • •

vystieľa ma hlad a dopukané ústa, som celá nimi –
lúka s blším mäsom – čo tká svoje chyt' ma, chyt'
kondenzačná stopa.
v uzamknutej vode – ostrovy.
naše prsty sa krčia.
sú pieskom
a nedokážu plávať tam, kde je tanier
dôvodom spojiť prsty.
presýpame noc. plnohodnotné rozhovory
keď ty spíš a ja bdiem
menami iných.
zapúšťam farby a šaliem
v medzipriestore rozžeravených panvíc
po tesnej likvidácii
tvojho tepla –

tak úzko nevedieť

Zabili kanáriký!

KRKVAJ

svetlo z mamy sú už iba svetre
čupia v skrini a ty nemáš odvahu
hodiť ich do boha – ako by to nebolo už jedno
nikto sa nechce hrať na mená
a nos drevenie v košíku
do ktorého sa predtým skladali
učipkované žmurky
akoby
len
–
máš rada tmú, lebo tma nesúvisí so slnkom
súvisí s nožmi
do ktorých sa vtlača telo –
je iba o trochu ľahšia akoby zakráčať
akoby hlina

vytriasaš posledné mravce
z ucha a zrazu nemáš nič

čo by rezalo menej

lícne kosti

FARMÁRSKE TRHY

- mojim mestom preteká rieka. pakľúč v lonovej kosti.
volá.
medzi tebou a mnou sú úlomky stola.
niečo zabolí viac.
niečo nezabolí vôbec.
hrianka je príliš slabý vražedný nástroj.
krmím ťa čerstvým chlebom a vravím niečo o stenách.
som posledný pigment.
taká boľavá.

neprirodzená pre telo
Rieka.

- mojou riekou pretekajú ženy.
plaziace trávy.
kohútie perie píska na vlak. vstupujem. Vrania žena strihá papier a pletie z neho vrásky.
tak ticho
že dorastá do hôr.
prasklina v priestore varí mlieko.
sadám som v rieke. som vrchná stavba jej kože.

uzlami chleba priviazaná
o tvoju stehennú kosť – simulujem tok
iba režú!

II

na priedomí šalie žena, skrúca sa.
pretkáva v sebe jablká a plaziace trávy.
nebudeme bližšie definovať, čo robí.
pre tento účel je to nepodstatné.
budeme sa zaujímať o pach
predstavíme si ho ako šupku z uvareného zemiaka
vyvolá dáviaci reflex a následne sa naše pľúca vymenia
so slinivkou brušnou
brušné cievy
vytvoria materiál na stavenie hniezda – pozdĺžnou ryhou spustia zviera
k skrútenému dychu tej čo bola ženou
zviera sa rozbehne – vlhkým jazykom
poobližuje prsia, vyhradí si teritórium
a začne zvyšovať svoju hmotnosť
nezaostrene
vravíme o kobyľkách

III

človek pozná asi 10 000 slov
pri komunikácii použije jednu desatinu
denne použije asi 16 000 slov
čo dokazuje že niektoré slová používa opakovane –
medzi najčastejšie opakované slová patria invektíva a zámená
práve preto podľa najnovších výskumov
majú muži častejšie problém
s čelustou
ženy denne použijú až 180 l vody

FRAZEOLOGIZMUS ODKRÁČANÝCH

- lebo
je príjemné
kráčať
uvedomiť si, že pred tebou sú oni
a nedržia sa za ruky
ale zobú si z jazyka
reči o jej kozách
o tom, že ju má čistotnú a krotkú
takú – ako keby tam bývali mravce
že vyzerá mladšie ale súloží ohybne
v podstate, že je to možno skúsená kurva
zachytím pri výklade
že presne takým tričkom
vytrela zo seba ich – a potom sa tak romanticky usmiala
ako dieťa pri sfúknutí rodičom – a
vôbec sa nepozastavila nad tým
že ako prvé si potrebovali zapáliť
a teraz odpluť
jednoducho je úžasné
kráčať
a uvedomiť si
že pred tebou sú ony, hlavy im držia vrkoče
a rozprávajú sa
ako ju má krotkú
a čistotnú
keď sa vytrie
z chlapov

než abstrakt –

je fakt dobré
kráčať za niekym a vedieť
že irónia
nezabíja

II

V džbáne vreli jablká, konáre do zeme zapisovali
čas ten fúknuť zmizol, rozbehol sa do kolmíc
sadol na ploty – ako by nikdy nebol
ako by sa drevo nauzlilo viac do hŕč
a repkovým prebehli vlci,
keď si povedal
že medzi nami nebude stáť ani hovno – dlhý škrabanec
sklo v prstoch
a hruď, ktorá zrazu nebola nič, len náhodný dom – presne vtedy
som cítila
že zrazu
môže to byť inak – že ruky sa nelámu ako stromy v záhrade

aby nevrhali tieň – pre sýtosť
a podozrenie

Keď chlapi nosia kvety, tak nechceš.

III

Som iba linka
naštrbená svetlom, ktoré sa ukladá do perín – aby prerezávalo
včelie z tela –
keď do mňa rozprávaš
brodia sa moje plavé a ty
jednoducho pozeráš cez daltámínov
a lakonicky povieš
že všetky plastové stoličky
majú tri a štvrt'
nohy
v ľufte

Zadúšaním toho

Čo semiš, skala –

SA SFARBUJE

ticho v čiarach znamená že zebra umiera
má dovolené pozeráť ako jej vyberáš pruhy
rozumie ti a hanbí sa –
v podstate hľadáš iba spôsob
ako sa pozapínať – beloba nafukuje ruky
a dej odchádza

z brušnej dutiny malinčie
– fľaša tmavého skla

STRUPY

s každým človekom sa narodí sto kameňov a na zemi ostane iba jeden –
triem sa vlastným telom o vlastnú os
priesvitnosť stromov je zrazu tenšia ako koža
ktorou ma prikrývaš v diaľke dopukanych zvukov – je zima
sledujem prienik krkavčích vzlykov, dieťa má mazľavé prsty
striedkami chleba tlačí krv späť – do uší chýba iba soľ
akoby za stebлом ohýbať chrbát zopakuje –
načrie sa tancom
v preparovanom oku jeleňa je z neho hmota, ktorá nepotrebuje nič
a predsa cíti tie hrabáčotvaré
v hrdle

– sú miesta na vylievanie vody – vysypávaš z iných

BEZ ÚČASTI

– šija je odzadu obrovský vták – nikdy si ju v podstate nevidím –
možno interpretuje fantázie a možno
úplne nenútene
vytrháva uši všetkým ktorý sa pohybujú okolo – inak sa to nedá vysvetliť
keď ma chytíš, zakaždým rovnako
praskne ruka a zábrany –

– solticiálny kolúr kikiríka

palcom odťahujem tvár

úpon cirkulačného šoku

neoslovuje masy

MILUJEM TATIANU

lebo tatiana chodí na bicykli, ktorý ešte nemá
lebo tatiana nemá orgány
je masa
je surovina
neprekáža jej nič, nepotrebuje žrať čipsy,
nepotrebuje denne vymieňať prádlo a zuby
tatiana na to serie
vie, že nikdy nebude viac
vie, že jej nikto nekúpi bicykel
vie, že jej nikto nedaruje krv

je iba masa
zasadená v okne

sem tam zakýva – evidentne som jej posledná

MILUJEM SEBA

sú spaľovne, z ktorých odchádzajú deti
zaľúkané sklom
ako by sa ihličie pýtalo na zrez
a noc na tri strany
vlčou formou

sú muž, žena, psy –
niektoré
okaté ostrím

pohyblivého mesta v maternici

EXPERIMENTÁLNE ASPEKTY

Dotkni sa ma
skrúť z medu kľúč a otvor noc zliatu do husi

– *koľko rokov – toľko strún*

raz sa možno naučím
nevysypávať z obrusov kvety
po zatmení
...

Dokáž mi, že ma chceš
vyvráť mi hlavu pohybom ktorým sklom berie lupene
skúľaj sa malíčom ihravo preískaj to malé
sladké
čo chce vyjsť von
prikry ma len tak nahú na ružovom snehu
a nechaj ma
keď dotýkam sa čírej...

– *zajedaním svetla*

z vrúb ostane opäť to clivé
rozkreslené chladom do šiat
–

– *koľko strún – toľko kameňov*

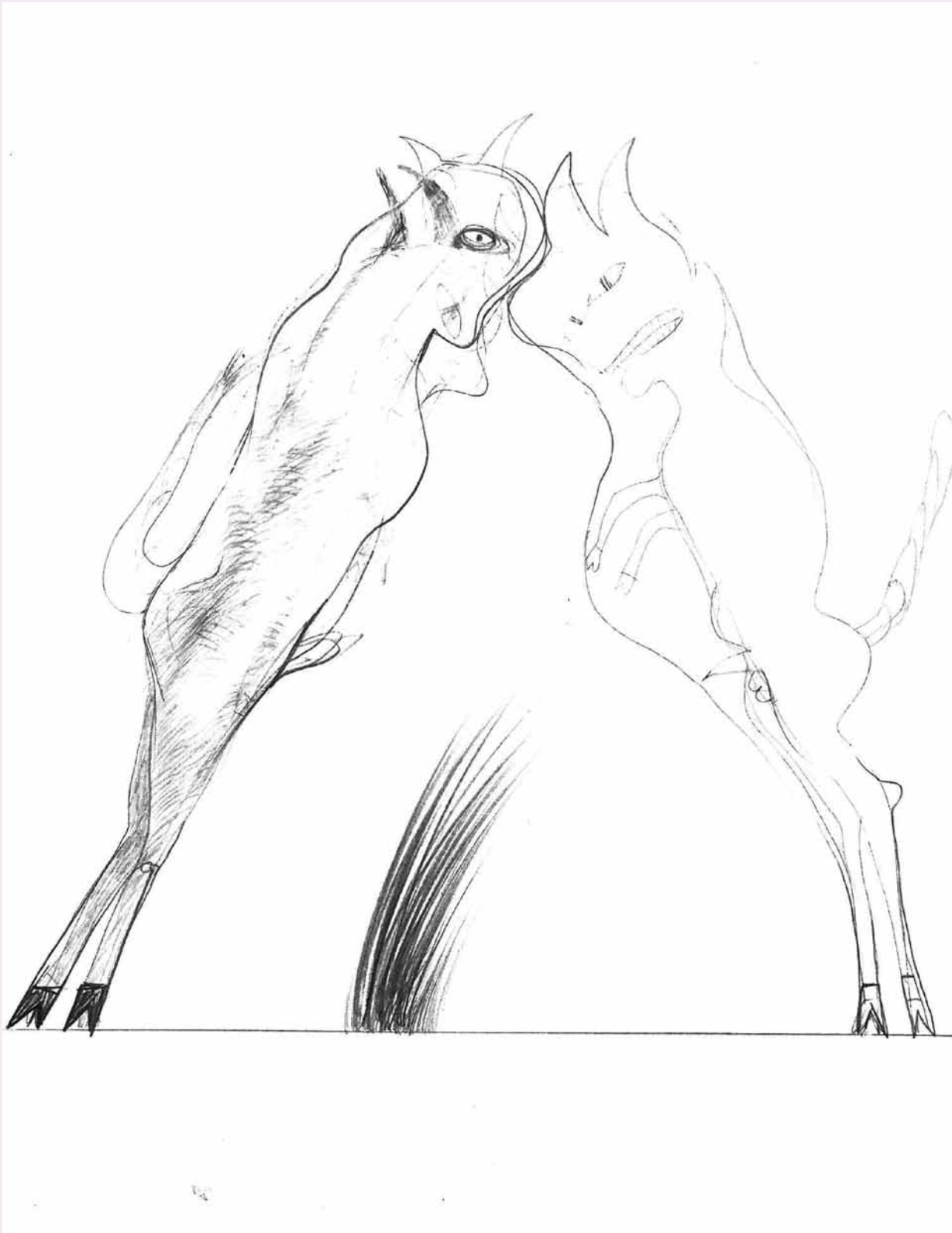
po zvleku

vavel si, že to budem počuť biť

matno
po intimite

a chelicery.

PATRÍCIA ADAMSKÍ (rok narodenia: minulé storočie) – autorka trpí patologickými prejavmi, v súkromí je introvertka. Medzi súkromie sa zaraďuje vlnobitie vo vani. Neobľubuje mestskú hromadnú dopravu, dokonca ako dopravný prostriedok odmieta aj riad. Je teda jasné, že sa prevažne živí surovou stravou. Bude vám vďačná za každý kúsok ryby, zeleru a iných koreňov. Potravu prijíma sama. Autorka si nepotrpí na kultúrne hodnoty. Preto si asi nedokáže spomenúť, kde všade bola vydaná. Dokonca ani to, v akej forme. Autorka je vlastne amatér.

*Géniem zla nazval mravopočestný kníže kritiky české F. X. Šalda **JAROSLAVA HAŠKA**, jehož dvě kulatá výročí – 130 let od jeho narození a 90 let od smrti – si letos připomínáme. O tom, že jde o hodnocení přinejmenším poněkud příkré, však svědčí mimo jiné spisovatelovo několikaleté působení v časopise Svět zvířat, které se neslo plně v duchu nejlepších tradic humanismu i moderního ekologismu. Vždyť i tak otrlého lovce, jakým je autor těchto řádků, zamrazí v kostech, když si spolu s Jaroslavem Haškem připomene „... miliony červů a dešťovek, které do roka jsou umučeny na udici“, mravně pokořen vzpomene „... na ryby, které zbavují ruce kuchařek jich šupin zaživa, na úhoře, z něhož dobromyslné hospodyně zaživa stahují kůži“ a rdí se studem nad „... raky, kterým zaživa vytahují ‚střívko‘ a pomalu živé vaří pěkně do červena.“ Rdí se natolik, že dobrovolně rozmetá rubriku, v níž velebil rybařinu a tedy zabíjení zvířat, a spolu s autorem pléduje za svět, v němž existuje toliko láska, pokoj a respekt mezi všemi obyvateli matičky země. Také další podstatné zoologické studie, které tento starší bratr Brigitte Bardotové uveřejnil v časopise Svět zvířat, ať už se týkaly alkoholismu či hudebního vkusu rozličných živočichů, dokazují, jak velkou láskou slyšel spisovatel ke zvířatům, neváhaje je přirovnat k největším duchům lidským.*

Vrcholem jeho přírodovědného snažení pak bylo zavádění nových živočišných druhů, čímž zároveň anticipoval nejzávažnější environmentální otázky naší doby, zejména problematiku stále klesající biodiverzity na naší planetě. Co bychom dnes, kdy nám v důsledku našeho sobectví, bezohledné těžby i módy vyholených hlav vymírají před očima sloni, levharti, krtci i vši, dali za nově objevený a popsáný druh, jakým by byla kupříkladu velryba sírobřichá, paducha jelení dráždivá, nehledě na blechu Khúnovu. S entuziasmem hraničícím až s posedlostí zabydloval tento pionýr nové přírodovědy i ta nejdlehlější místa naší planety novými tvory, přičemž emocionální i mravní síla tohoto nadosobního počínání by se dala přirovnat snad jen k činnosti proslulého muže, který sázel stromy. Nezapně pokusy autora tohoto příspěvku na poli evolučního inženýrství, jako byla kupříkladu snaha obohatit pstruhový biotop naší vlasti o nový rybí druh – pstruha duhového – českého, a to dlouhodobou koupelí pstruha obecného v nádržce s rumem, jen dokazují, že v této vědecké praxi nemá Jaroslav Hašek žádného plnohodnotného následovníka.

OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA ZA SVĚTOVÉ VÁLKY

(...) Prohlásil jsem, že jsem již velice mnoho přemýšlel o správném vedení takového časopisu, jako je Svět zvířat, a že všechny ty body a rubriky dovedu plně reprezentovat, ovládaje zmíněné náměty. Mou snahou však že bude vyšinout časopis na nezvyklou výši. Reorganizovat obsahově i věcně.

(...) Chtěje obecenstvu poskytnouti něco úplně nového, vymýšlel jsem si zvířata.

Vycházel jsem z toho principu, že například slon, tygr, lev, opice, krtek, kůň, čuně atd. jsou dávno již každému čtenáři Světa zvířat úplně známými tvory, že třeba čtenáře rozrušit něčím novým, novými objevy, a proto jsem to zkusil s velrybou sírobřichou. Tento nový druh mé velryby byl velikosti tresky a opatřen měchýřem, naplněným mravenčí kyselinou, a zvláštní kloakou, kterou má velryba sírobřichá s výbuchy vypouštěla na malé rybky, které chtěla pozřít, omamnou jedovatou kyselinu, které později dal anglický učenec..., teď si již nepamatuji, jak jsem ho nazval, pojmenování kyseliny velrybí. Velrybí tuk byl již všem známý, ale nová kyselina vzbudila pozornost několika čtenářů, kteří se ptali na firmu vyrábějící tuto kyselinu.

Mohu Vás ubezpečit, že jsou vůbec čtenáři Světa zvířat velice zvědaví.

Krátce za sebou objevil jsem po velrybě sírobřiché celou řadu jiných zvířat. Jmenuji mezi nimi: bla-hníka prohnaného, savce z rodu klokanů, vola jedlého, pratyba to krávy, nálevníka sépiového, kterého jsem označil za druh potkana.

Přibývala mně nová zvířata každým dnem. Sám byl jsem mými úspěchy v těchto oborech. Nikdy jsem si nepomyslel, že je třeba zvířenu tak silně doplnit a že Brehm tolik zvířat mohl vynechat ve svém spise Život zvířat. Věděl Brehm a všichni ti, kteří šli po něm, o mém netopýrovi z ostrova Islandu, „netopýru vzdáleném“, o mé kočce domácí z vrcholku hory Kilimandžáro pod názvem: „paducha jelení dráždivá“?

Měli do té doby přírodopisci zdání o nějaké bleše inženýra Khúna, kterou jsem našel v jantaru a která byla úplně slepá, poněvadž žila na podzemním prehistorickém krtkovi, který také byl slepý, poněvadž jeho prababička se spářila, jak jsem psal, s podzemním slepým macarátem jeskynním z Postojenské jeskyně, která v té době zasahovala až na nynější Baltický oceán? (...).

OPILSTVÍ MEZI ZVÍŘATY

Nedávno byla v denních listech zpráva, že krysy, které se napily rozlitého lihu ve sklepě, se opily a celá sta jich byla pobita. Tato zpráva je úplně pravdivou, neboť je množství zvířat, která milují alkohol. Známo je, že opice a sloni holdují alkoholu, tedy právě ta zvířata, která jsou nejvíce duševně vyvinutá. Brehm vypravuje o jednom paviánovi, který vášnivě pil pivo a druhého dne ráno míval kocovinu. Že sloni rádi pijí lihové nápoje, věděli již staří přírodozpytci. Jsou i zde arcí výjimky. Též medvěd miluje alkohol. V jedné restauraci měli klec s medvědem, a tu jeden nachmelený občan dával medvědovi sklenici za sklenicí. Medvěd jich vypil padesát. Ve zvěřincích naučí se mnoho zvířat pít lihové nápoje. Tak na příklad i jelen. Z domácích zvířat mnohdy kočka stane se náruživým pijákem. V mnohých hostincích mohou se pochlubit podobným alkoholikem. Že kočkovité šelmy rády se opíjejí, o tom vykládají již římské spisovatelé, kteří tvrdí tak o panterovi, který také nacházel se proto v průvodu Bakchově. Že v Německu mnozí studenti navykají psy na pivo, takže tito nemohou si již to odvyknouti, stejně jako jejich páni, je známo. Naproti tomu málokdo ví, že ježek, toto tiché zvířátko, jest náruživým pijákem každého nápoje obsahujícího v sobě alkohol. Podobně jako krysy, tak i myši často se opily. Sestra známého přírodozpytce Lenze našla jednu opilou myš ve sklepě, která poctutnávala si tak dlouho na starém vínu, až se tak opila, že nemohla běžet.

ÚČINEK HUDBY NA ZVÍŘATA

Dnes jistě nikdo nepochybuje o směšnosti tvrzení filosofa Descarta, zakladatele dogmaticko-rationelní filosofie, který zemřel roku 1650, zanechav po sobě svou nauku o zvířatech, v níž uváděl, že zvířata nemají vůbec myslící duše, že vše u nich děje se na základě mechanismu, takže zvířata jako oživené stroje jsou úplně bez citu a necítí na příklad žádných bolestí. Podobně zastaralé jsou názory Voltairovy, který považoval člověka za smějící se zvíře. Stejně pochybeny jsou názory filosofa Herdera, který pravil, že jedině lidem dána jest vlastnost dorozuměti se mezi sebou, že jedině člověk mezi vším tvorstvem ovládá pojmy dorozumívací. Dnes jest jisto, že i tato poslední věta jest nesmyslem, neboť mnoho členů ze zvířecí říše má vlastní způsob, aby se mezi sebou dorozuměli, a že jsou zvířata, zejména domácí, která rozumějí řeči lidské. Ale zvířata rozumějí také řeči, které rozumějí všichni národové, mezinárodní řeči, která vyjadřuje i nejjemnější záchvěvy duševní a která tolik působí na vnímavé duše. Zvířata rozumějí hudbě.

Přitom ovšem, podobně jako u nás lidí, i u zvířat rozeznati lze mnoho druhů posluchačů hudby. Řada taková je přerozmanitá. Od zvířat, která postrádají hudebního sluchu, až k těm zvířatům, jimž je rozskřípaný kolovrátek ideálem tónů. Mezi zvířaty nalezneme náruživé ctitele klasické hudby, přátele staré hudební školy, najdeme však též mezi nimi ctitele Wagnera i Straussových valčíků.

Na to hlavně má vliv temperament jednotlivých zvířat.

O tom zmiňuje se již antický Homér, který líčí nám delfína, unášejícího poslušně na svém hřbetu starořeckého tenora Ariona. Delfín ten byl asi tak nadšen zpěvem Ariona, jako jsou nadšeni posluchači a posluchačky některého hrdinného tenora, kterému vypráhnou z vozu koně a vlekou svého miláčka ve voze sami za nadšeného hulákání ulicemi města.

Bohužel, a právě snad to učiní na mnohé hudební nadšence prašpatný dojem, všichni návštěvníci některých zoologických zahrad, jako na příklad berlínské, musí přiznati největší porozumění pro hudbu oslovi a vepři. Neboť ti dva jsou tak zbožnými posluchači hudby, zejména vepř, že týž v pravém slova smyslu hltá hudební zvuky, jiskří očima, hrabe nohama, zkrátka vepř je pravý hudební nadšenec.

Od doby, kdy byl vynalezen gramofon, byly konány přčetné pokusy v tom směru, jak působí hudba i zpěv na zvířata. Pokusy těmi bylo vykonáno záslužné dílo ku poznání zvířecí duše a byl sledován přesně účinek hudby na jednotlivá zvířata.

Poslední pokusy v tomto směru byly konány ve velké americké zoologické zahradě a měly vskutku originální výsledek.

Gramofon byl přenášen od jedné ohrady či klece ke druhé a pozorován duševní vliv hudby na jednotlivá zvířata.

Pokusy s hady setkaly se s úplným fiaskem. Hadi, které mají indičtí kejklíři uvést do extase píšťalkami, zachovali při zvucích gramofonu úplnou netečnost. Z toho je vidno, že ono vztyčování hadů při hudbě není ničím jiným než pečlivě naučeným kouskem drezúry.

Ale u slonů naproti tomu měly zvuky z gramofonu neobyčejný účinek. Počali zvedat choboty i uši do taktu a konečně jeden zvědavý mladý slon vstrčil chobot do hlásné trouby gramofonu, aby vyzkoumal, kdo to tam vlastně zpívá.

Zajímavý byl pohled na tygra, když tento uslyšel a uviděl ponejprv gramofon. Zprvu se velký bengálský tygr díval nejistě na cizí předmět a s vrčením ustupoval dozadu, pak ale počal přátelsky vrtět ocasem a při příjemných zvucích gramofonu počal se válet po zemi, přičemž předl jako kotě. Když přestala hudba, přestal se také tygr válet po zemi, když pak znovu spustili gramofon, opakoval tygr svou hru.

Zvláštní pohled poskytují bizoni. Tito stojí vzpřímeni, naslouchají nepohnutě hudbě jako praví znalci a přibližují se zcela blízko ku gramofonu.

Mnoho zvířat provádí při hudbě různé skoky, jako lvi a velbloudi. Jiná zvířata snaží se při hudbě spoluúčinkovat, jako na příklad jelen, který „zpívá s sebou“, možno-li nazvat tak jeho hlas, který vydává, naslouchaje hudbě.

Vlci a psi vyjí. Psům nelze se divit, neboť staletým stykem s lidmi stali se již příliš nervosními.

Hnědý medvěd při hudbě bručí, zda přátelsky a nadšeně, či zlostně, nelze rozeznat. Ubohý medvěd! Nikdy se při tom netočí a netančí, neboť tomu naučila jej jedině ukrutnost lidská, vymýšlející si rozžhavený plech, a nikoliv snad zvuky houslí.

Nejsměšněji počínali si v jedné zoologické zahradě orangutani. Stejně jako malé děcko prohlíží si loutky, tak i oni se stejnou zvědavostí podrobili celý gramofon důkladné prohlídce. Že přitom opice naslouchají s láskou hudbě, nelze se diviti po nejnovějších výzkumech přírodopisců, kteří objevili, že lidoopové mají jakousi schopnost zpívat.

A je to právě lidoop gibbon, který dovede vyzpívat celou oktávu v polotónech jako my lidé, ovšem jen je-li zamilován.

A tak měl pravdu Richard Wagner, když řekl: „Jak krásně lze ducha hudby chápati, když milujeme. Láska je sama o sobě hudbou.“

A gibboni zpívají svým milenkám oktávy.

Svět zvířat – 15. 6. 1909

UTRPENÍ ZVÍŘAT

Ve starověku, tak vypravuje se v řeckém bájesloví, žil netvor, půl člověka – půl býka, který ničil ve své zuřivosti vše, co žilo. Tomuto netvoru obětovalo vždy město Athény ročně sedm panen a sedm jinochů, aby si ho usmířilo. Tak se stala tato postava Minotourova symbolem ukrutnosti. Minotaurus našel však dle pověsti svého Thesea, byl zničen, zahuben, ale Minotaurus jako symbol násilí žije doposud mezi námi svůj hnusný život. Půl člověka – půl zvířete, toť pravý obraz brutálního trýznitele zvířat. Na pokraji vod sedí lovec žab se sítí, udicí a nožem. Šest i více kop žabích stehýnek má ve svém košíku. V palčivém letním slunci na břehu svíjejí se strašně raněná zvířata, lezou zmrzačená celé hodiny po zemi kolem, barvíce písek a trávu svou krví, až v mukách zahynou. A ten, který způsobil tu hrůzu, sedí klidně, pokuřuje si a usmívá se, neboť dnes vydělal pěkný peníz. Jediná minuta oné blaženosti a uspokojení, kterého pocituje mlsný jazýček labužníkův, způsobila strašná, hodiny trvající muka žabám, strašlivé, hrozné bolesti. Řekl etik Harald Höffding: „Soucit se zvířaty má nejen ten účel, že jest přípravou školou pro povzbuzování soucitu k lidem, ale má bezprostřední cenu tím, že zabraňuje, aby jistá část bolesti nevnikla do světa.“

Odstranění bolesti jest tedy nejkrásnějším úkolem lidského života. Ve skutečnosti však vyžadují si tovarny, doly, železnice a lodi tisíce obětí ročně. Tisíce lidí hyne ve válkách, tisíce sténajících zmrzačených lidí leží na bojištích.

Zde vidět rozdíl teorie s praxí. Lidstvo vydává světu jemně cítícího etika, toužícího po odstranění bolesti a po všeobecné lásce k bližnímu a ku zvířatům, ale též krvežíznivé Commodity, Nerony, Caliguly, Domitiany, Ludvíky Jedenácté, Karly Deváté, Ludvíky Třinácté a cary Ivany Čtvrté. Všichni tito zločinci trýznili a mučili v mládí zvířata. Byla by to odporná kapitola, vypisovat, jak posledně zmíněný car Ivan Hrozný bavil se v útlém mládí mučením zvířat, která nechal pozvolna umírat v nejkrutějších bolestech, což mu působilo rozkoš. Všichni ukrutní tyrani mučili zvířata v mládí a později bavili se proléváním lidské krve a uřezáváním lidských hlav. Každé století má svého Minotaura a zajímavé je, že vždy tito ukrutníci svou zločinnou dráhu nastoupili trýzněním zvířat.

V Bruselu, hlavním městě Belgie, jest velká vývozní firma žabích stehýnek, náležející jistému Legranovi. Tam přicházejí do obchodních místností lidé, kteří se zájmem dívají se na úpravu žabích stehýnek. Žáby vybaví se z košů jedna po druhé, nařízne se jí vzadu tělo, odhrne kůže a jiný zřízenec uřízne cukající se žábě obratně stehýnka a zbytek trupu, více než půl živé zkomolené žáby, shodí do připravených košů. V těch koších pak jedno zkomolené tělo svíjí se vedle druhého po celé hodiny. Syn majitele tohoto hnusného obchodu, François Legran, který od mládí dlel v obchodu, proslavil se smutně svými zhovadilostmi v Africe jako seržant belgického vojska ve státu Kongo, kde se zvířecí rozkoší nechával uřezávat ruce černochům.

Mnoho se jistě nedbá toho, jak velký psychologický vliv má trýznění zvířat na duševní stav člověka a jak tím vzněcují se zvířecí pudry při dané příležitosti.

Při výchově dětí velmi se zapomíná na tuto okolnost.

Necháváme svěřené dítě v útlém věku chytat a mačkat komáry, mouchy, vytrhávat pavoukům nohy, vybízíme naopak děti, aby zašláply housenky, žížaly a červy. Kočka vrhne mnoho kotat, a tu řekneme: „Jdi, Františku, a utop je v potoce!“ František radostně běží. Řekneme mu jindy, když pes nechce ho poslouchat, poněvadž mu malý František nedá pokoj: „Musíš mu hodně nabít,“ a František ochotně bije psa. Většině rodičů jest naprosto lhostejno, jak chytají jejich děti motýly do sítí, jak chytají ptáky, vybírají hnízda, chytají žáby a provádějí s nimi odporné kousky (vzít žábu na paškál), jak trhají ještěrkám ocasy. Ano! Staří se smějí, když na ocas kočky nadějná mládež zavěsí měchýř s hrachem nebo uváže na tlapky skořápky ořechů. Jsou rodiče, kteří dovolí dětem, aby chytaly krtky, zabíjely ježky. Rozhodně musí též dítě rozumět chytání ryb na udici, musí umět podřezávat holoubata, slepice a husy. Matka se štítí zabít drůbež, statečný hoch milerád zastoupí matinku. Pak se zálibou dívá se na zabíjení vepře o vepřových hodech. V jeho dětské duši tkví přání jen alespoň jednou moci také zapíchnout vepře. Pojem síly v něm roste. Dítě sesuroví, stane se rváčem. Jest pravda, že z tak vychovaných dětí nemusí se právě státí vrahové, ale jisto je, že mohou se u nich probudit krvežíznivé choutky. Dějiny kriminalistiky mluví jistě o četných podobných případech, kdy trapiči a trýznitelé zvířat v útlém věku vynikli později smutně jako vrahové. Většina ovšem z těchto trýznitelů zvířat zůstane jen na onom prvotním stupni brutality, že totiž neznají žádného slitování se zvířaty.

Osud zvířat jest vsutku hrozný. Vzpomeňme si jen na miliony much, kterým jsou utrhána křídla a nohy chlupci a děvčaty v dobách vývinu dětské duše.

Vzpomeňme si jen na miliony pavouků, kterým utrhají nohy, aby se pokochali pohledem na sebou cukající údy. Věnujme též vzpomínku mukám motýlů zaživa napíchaných na špendlíky. Což miliony červů a dešťovek, které do roka jsou umučeny na udici. Vzpomeňme si jen na ryby, které zbavují ruce kuchařek jich šupin zaživa, na úhoře, z něhož dobromyslné hospodyně zaživa stahují kůži. Vzpomeňme si na raky, kterým zaživa vytahují „střívko“ a pomalu živé vaří pěkně do červena. Což k smrti uštvaná zvěř v lese, holubi střílení pro zábavu! Člověk, labužník, dopravuje ústřice na onen svět tím, že je zaživa polyká.

A což nekonečná muka našich tahounů, koní a tažného skotu, tažných psů! Vzpomeňme si jen na ubohé ptáky, kterým vypalují oči, aby docílili tesklivých tónů v jich zpěvu. Jakmile zvíře dostalo se pod moc člověka, trpí nesmírnými mukami.

Většina lidí necítí žádných povinností vůči zvířatům. Tak se zdá, že člověk ve své podstatě jest bytostí doopravdy zlou. Vliv dnešní společnosti na mladý dorost jest prapodivný. Společnost užívá krásných slov a nadšených rad, podává však špatný příklad sama o sobě. Káže lásku a chová se přitom hrubě k lidem i ku zvířatům. Přes všechna krásná slova brutalita nevymizela.

Národové, jako Číňané, kteří se svou kulturou zůstali tisíce let pozadu, a divocí národové, ti vůči zvířatům chovají se lépe než my, lidé vyspělé kultury.

Barbaři nepořádají zápasů s býky jako Španělové. Tento rozdíl mezi divochy a národy kulturními nezměnil se ani po tisíciletích.

Když vzdělanost dosáhla ve starém Římě vrcholu, holdovali Římané zápasům gladiátorů s dravými šelmami v římské aréně a přezdívali barbary Galy, kteří sice neměli své Ovidie a Vergily, zato však netrýznili zvířat, jako to činili vzdělání Římané.

A což triumf vzdělanosti, jak nazval ironicky dr. Peabody vivisekci. Jistě by vzbudilo úděs vyličování onoho hrozného trýznění živých tvorů, pomalu rozřezávaných za úplného vědomí.

Což doopravdy dříme v lidské duši touha po způsobování bolestí?

Což nenadejde nikdy změna a budou muset zvířata stále trpět a duše lidská se nezušlechť?

Svět zvířat – 1. 6. 1910

Tomáš Lotocki

LOVKYNĚ SLONŮ

LOVKYNĚ SLONŮ

Řekla si: *Nic nevím*

a šla za vůní zpoceného koně

A mně nezbylo než vybírat

semínka ze sloního trusu

A bál jsem se přitom zeptat se těch hoven

kdo že je to tak velkomyslně krutý

Kdo bere nám vášeň

a dává paměť

BĚSI ANEB NĚCO O BYČÍCH

A moudrý pravil

že dobro lidské je to co člověk není

Tedy ne skutkové svatých

ale aby ta svině co je v nás

vážně nezačala žrát pomyje

To si říkám

když tě chci jen tak mimochodem

narazit na kůl jako hrabě Vlad

jenž ukojen cení vlčí ozubí

na mršinu osmanského knechta

nebo ještě lépe přímo rozsápat

(ale jako medvěd šedý na lososí řece

sežral bych jen podvěsek mozkový

a ty cizím semenem křehčené jikry)

zkrátka nechat tě vypít

všechno ponížení

až do dna té – jak vytření lososi –

neodvolatelně rudohadré zrady

a čtu si svoji sms:

Čas rány nevyhladoví ...

Zajdeme dnes na meníčko?

Z LETNÍ FILMOVÉ ŠKOLY

A že tě miluju
jsem vytrousil jen jednou
za letní noci hořící jako celuloid
kdy básně vzpínaly své ruce k vínu
a já pil načež obeblil
všechno křoví Smetanových sadů
a tys mě přitom držela za zátylek
jako kočka nesoucí své kotě
z půdy na níž život straší

Pak ráno
– na hrudi hada
v krku záškrt –
jak písek ve švýcarských hodinkách se ptáš:
Myslels to vážně?
To při tom zvracení...?
A já
jak ještě tikám ironickým vínem:
To víš
musel jsem to jednou vyklopit...!

A teď
když sedm let už zvedám krční mandle
jen při soukromém mlčení pod vyhořelým nebem
říkáš mi – když čuším nahoru
jak smítko v sklínce vína:
To víš
žádná hvězda neroste až k stromům...!
A já ti na to
už skoro s korkem v hrdle:
A to co vidíme
je naše pravda čistá

SOPEČNÁ

Ivanu Divišovi

A pokud chrlím popel zlostně
pak slovy:
Pryč s proféty
na jejichž trůnu vyje básník vyvolený!

Ani samota není sama:
má v sobě krev všech ryb
v tepajícím listí

A i když po deseti pivech
a novém
Sbohem
vidím sám sebe močit z kříže

okoun na udici
je tak nezřízeně živý
že smlčí se mnou
vzdor všem prorokům

A Poezie?
Hovno pyramidální
Utěšeně nilské...

NOVÁ CHEMIE

Žádný nový prvek už do vesmíru nevysadíš
a přece ještě myriády let porostou z temné hmoty
zářivá těla hvězd

Tak také vyhasínající duše
štěpí se dále na helium

Však co se dvěma nabitými elektrony
když na otázku *Co vlastně cítíme*
zní odpověď empirická
jako nový Packalův zákon:

V chemii mínus a mínus
dává mínus

GRANÁTOVÁ HVĚZDA

Říkají: *Miluji a žiju*
ti pokrytci
kterým prý i citronová kůra
do koupele
vonívá potem svobodných pstruhů

Třeba však mají vážně pravdu
a není nadlidská tíha
přepólovat magnetovou horu
a staré jeskyně bolesti
jsou jen viděním macarátích očí

Ale toto vím jistě:
Pokud mi včera zapálili
granátovou hvězdu
pak z její krve nikdo nespočítá
vzdálenost našich příštích neshledání

VČERA U ŠVANDY

jsem jí řekl
že si nejsem jistý
ale je dost možný
že v poslední době trochu moc piju

Tak prosím tě nepij
zněla odpověď tak klidná a útěšná
že jsem dnes vyšel raději do polí
abych pochopil
proč jsem se jako kluk
učil střílet myši šicgumou

Láska je způsob války
podstatné však
co zbylo z Hirošimy

Válka je chvíle granátové révy
a krajina po bitvě
čas myší šedivých

Vojtěch Barta | HAŠEK A JEHO ŠVEJK NA PLÁTNĚ A NA JEVIŠTI

Přestože se Jaroslav Hašek už za svého života dosti živě zajímal o divadlo (a byl mj. také příležitostným hercem), jeho tvorba, včetně nejslavnějšího posmrtně vydaného románu Švejk, prorazila na jeviště až posmrtně.

Švejk se na jevišti objevil poprvé roku 1921 v dramatině Haškova bohémského druha Emila Artura Longena. Úspěšné představení Longenovy Revoluční scény vystřídalo několik pražských adres a v roce 1926 bylo částečně na jeho motivy natočeno první filmové zpracování Švejka s Longenovým hercem Karlem Nolleem v hlavní roli. Roku 1935 uvedl průkopnickou vlastní dramatinu Švejka v rámci programu D35 Emil František Burian, V důsledku zvyšujícího se politického napětí pronikly osudy českého hrdiny i na zahraniční jeviště. Zvláště slavná je inscenace Erwina Piscatora pro berlínskou Volksbühne z roku 1928, na které se dramaturgicky podílel také Bertolt Brecht. Montáž z textu Švejka se stala záminkou ke komplexnímu a mnohvrstevnatému tvaru velkoryse pracujícím s řadou scénických efektů, který znamenal výrazný přelom v dějinách epického divadla. Bertolt Brecht se ke Švejkovi vrátil ještě za druhé světové války – v roce 1943 napsal hru Švejk ve druhé světové válce, ve své době uvedenou na řadě světových jevišt. Právě druhá světová válka románu i jeho zpracováním asi nejvíce dopomohla ke globálnímu věhlasu, zatímco v Němci ovládané střední Evropě byl jakýkoli projev zájmu o Haškovo dílo ostražitě sledován.

E. F. Burian se ke Švejkovi po válce vrátil hned v několika inscenacích, z větší části již ideově usměrněných novým režimem. Kromě Švejka Burian dramatinizoval a režíroval také Haškovy povídky. Jeho dramatinizace byly až do osmdesátých let víceméně klasickým kánonem, ze kterého v různých degradovaných obměnách vycházely inscenace na řadě oblastních scén. Vedle „kanonické“ Burianovy dramatinizace přesto vzniklo větší množství různorodých úprav.

Ve výčtu významných dramatinizátorů Haškova díla nelze opomenout klíčovou postavu českého divadla 20. století, režiséra Jana Grossmana. Východiska své práce, význam i formu Haškova díla přitom reflektoval v několika teoretických statích. Na první inscenaci Švejka spolupracoval počátkem šedesátých let v brněnském Mahenově divadle s dalším „haškovským režisérem“, Evženem Sokolovským starším, slavné představení Osudy dobrého vojáka Švejka mělo premiéru v roce 1974 v Grosmanově nuceném chebském exilu. Další Grosmanovo představení vzniklo v osmdesátých letech na pražských Vinohradech. Na vinohradském jevišti přitom Švejka již v roce 1962 adaptoval a režíroval Pavel Kohout. Za interpretační odvahu bývají chváleny také režie Miloše Hynšta (dramatinizace: Zdeněk Hedbávný) nebo Václava Helšuse. Kromě činoherních zpracování Švejk inspiroval také několik operet a oper i autorské představení Studia Ypsilon Voni jsou hodnej chlapec aneb anabáze Jaroslava Haška (režie Jan Schmid, 1983).

I po roce 1989 Švejk pevně patří na česká jeviště. Pojetí, která prvoplánově akcentovala „lidový“, „národní“ či „mírový“ ráz díla, již naštěstí patří minulosti (ze které, jak snad patrno z výše napsaných řádků, kromě řady tendenčních a zjednodušujících výkladů ale vystupuje hezká řádka někdy velmi zdařilých pokusů o politické divadlo v brechtovském duchu). Na řadě polistopadových inscenací Švejka je ale znát komercializace českého divadelního prostředí i nepřiliš vysoká úroveň českého publika, jež se spíše než interpretace či tvorby dožaduje divadelního remake filmu Poslušně hlásím, který dle svědectví pamětníků i současné divadelní kritiky často ovlivňuje podobu inscenování Švejka neméně silně jako ilustrace Josefa Lady. Vzhledem k všeobecnému povědomí, kontrastujícím s nedostatečnou znalostí Haškova díla, může být volba jeho díla sázkou na jistotu a „trhákem“. Jako dva příklady za mnohé lze uvést Mošovu dramatinizaci Švejka v Městském divadle Brno (2003) či nedávné uvedení telehvězdně obsazeného muzikálu Švejk v režii Václava Postráneckého v pražském divadle Hybernia.

Kontroverzní debatu vyvolalo uvedení (dle mého názoru ploché) hry Luboše Baláka Švejkův vnuk v Národním divadle (2002).

Zatímco inscenování Švejka zůstává doménou velkých scén, Haškovy povídky i po roce 1989 pronikají na komorní jeviště a často se stávají předlohou pro osobité projekty.
Promyšleným, byť technicky nedotaženým experimentem byla Svobodova a Jařabova švejkovská revue v Divadle Komedie (2004) vycházející z němého filmu Karla Lamače.

Jako zajímavý počin z doby nejposlednější lze uvést uvedení Kabaretu Hašek v pražském Divadle Rubín v režii Jana Friče a hudebním nastudování Miloše Orsona Štědrone, který volně využívá několika Haškových povídek (mj. slavného Křečka v kanapi) a reálií Haškova života a mísí je ve víru drastické i něžné poezie dadaistického kabaretu.

Řadu zajímavých představení Švejka bychom našli i v zahraničí, zvláště německá inscenační tradice je velmi bohatá, populární látkou je však Švejk např. i v Japonsku, Itálii nebo anglosaských zemích. Prozkoumání těchto tradic, stejně jako podrobnější analýza interpretačních přístupů ale přesahuje možnosti tohoto informativního sloupku.

VOJTĚCH BÁRTA (nar. 1985). Dramaturg a režisér. V letech 2011 až 2013 byl dramaturgem Činoherního studia v Ústí nad Labem, nyní se chce více věnovat psaní a divadelní režii.

Leopold F. Němec

SMÍM PROSIT

bahenní plyn a tlení
mokřad hustý jak našlehaný sníh
nad ním folklórní soubor
tančících bludiček

podmanivě smyslný tanec
při kterém se výská a dupe
fosforově bílé zuby
když tanečnicím svítí nad vodou
žáby nadšením kvákají

roztažené prsty čísi dlaně
z mokřadu ráno ukazují
kde bylo noční pódium
než s ránem všichni zmizeli

PACIENT

v akváriu mého psychiatra
jak hadí ocásky v povijanu
mrví se červené nitěnky
studené světlo lampy
modrou mašlí je zdobí
dokud skaláry je nesežerou

to není osud
to je té placaté ryby žravost
a říkám vám pane doktore
dokud ji neuhranu
z akvária mne nikdo nedostane

ŘEKNĚTE Á

v ústech s kapřími rety zívá kaverna
jak silážní jáma s kyvadlem

bílý jazyk bolestí se kroutí a válí sudy
jako když moučný červ se obléká

červené zuby s kazem
zelený povlak z orgánu chuti seškrabují

VÝBĚRČÍ DANÍ

myšlenky se mi v hlavě točí
jako cukrová vata v odstředivce
jen místo na špejli
lepí se na jazyk a sládnou

opřen o dětskou průlezku
v oknech chytám světla sídliště
tu a tam stažené rolety
tu a tam okno saje čerstvý vzduch

žena z okna odnaproti
přichází ke mně čistá jak slovo boží
v kapse hledám drobné
kostelník v policejní uniformě
třeše měšcem a salutuje

SLABOCH

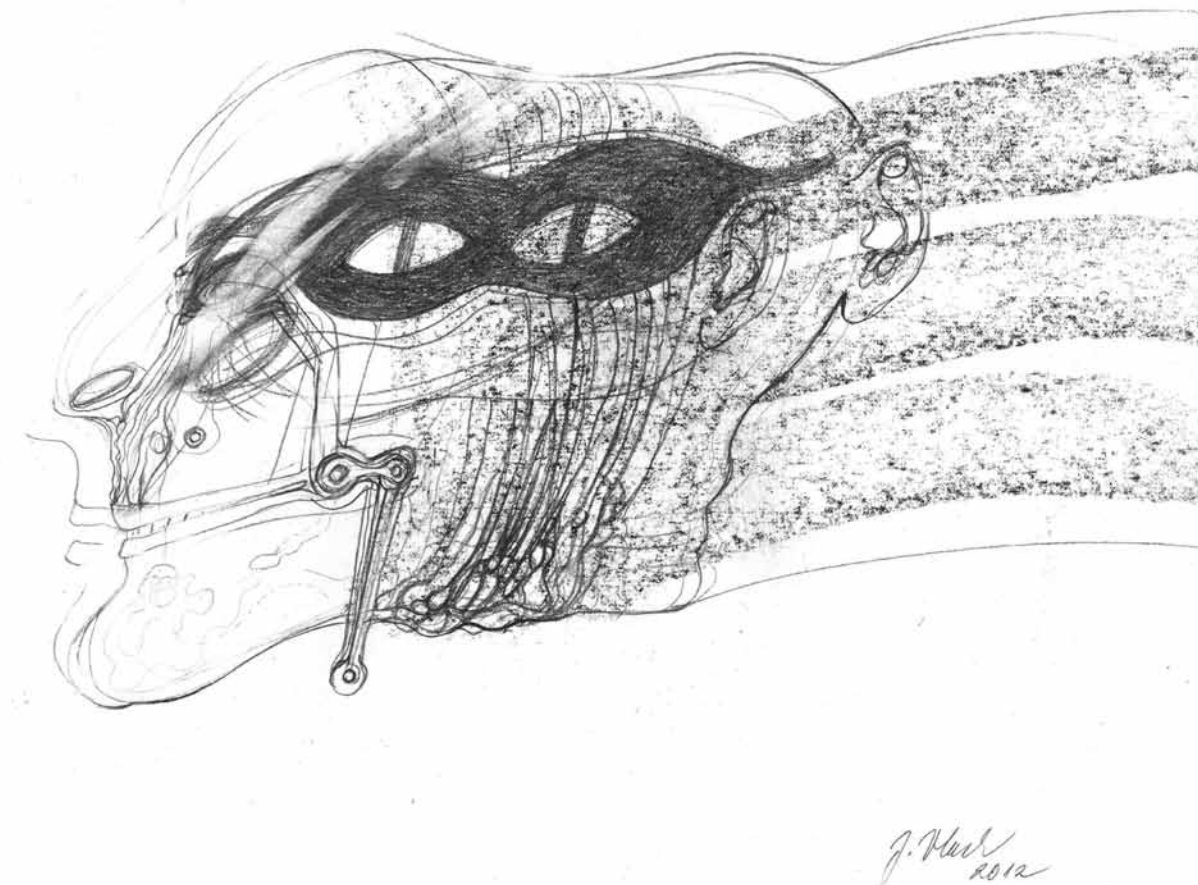
zdrženlivost smířlivě odchází
jak provázek šedého obláčku
z dobře nakouřené dýmky

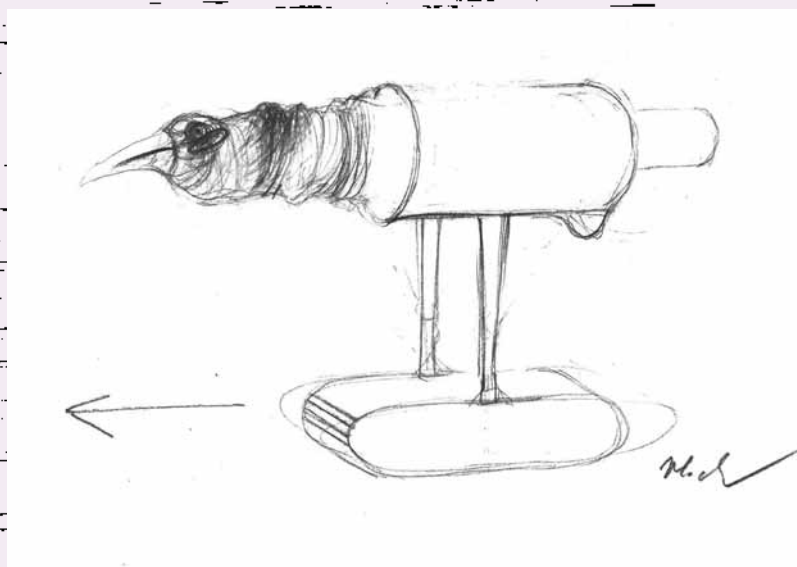
housenky neřesti
již cpou se pod celtovinu
cestou jak slimáci bryndají

v šustícím rákosu
nymfa rozteklá jak říční delta
láká Hyla

lačně a neomylně
ve stanu strká hlavu tam
kde cítit je sladký pach

LEOPOLD F. NĚMEC (narozen 1948 v Boskovicích). Byl zaměstnán ve státní správě, odkud byl za veřejný protest 21. 8. 1969 propuštěn. Později pracoval v Pozemních stavbách Brno, jako brusič, po roce 1989 se pak živil jako ekonom. Píše především poezii, občas fejetony a krátké povídky. Publikoval v *Aluzi*, *Divokém víně*, *H_aluzi*, *Hostu a Textech*. Je zastoupen v *almanaších* *Současná poezie (2004)*, *Milostná poezie (2004)*, *Básníci třetího tisíciletí (2005)* a *Erotická poezie (2007)*.

HERBERK No 3

16. červenec 2013

Herberksfotr: JAROSLAV KOVANDA

Šéfredaktor: TOMÁŠ LOTOCKI

Redakce: JAKUB GROMBÍŘ, FRANTIŠEK HORKA, MILAN LIBIGER, PETR ODEHNAL, PETR PUSTORYJ

Grafická úprava: PETR PALAŘČÍK

Výtvarný doprovod: JIŘÍ VLACH

Adresa redakce: lotocki@seznam.cz

Na tuto adresu, stejně tak jako na adresy dalších členů redakce,
uvedených na našich webových stránkách, mohou autoři zasílat své příspěvky.

Uzávěrka Herberku No 4 je 21. září 2013.

Redakce Herberku děkuje všem autorům, kteří přispěli do tohoto čísla.

www.herberk.eu